Агазеҭ шьаҭаиркит Д.И. Гәлиа 1919 ш. февраль 27 азы

АԤСНЫ

Ареспубликатәҳәынҭқарратәусҳәарҭа «Аԥснымедиа»

2025 ш. декабр 29 № 86 (21 691)

Ҽаанбзиала! 2026- тәи ашықәс - Ақыҭа Иашықәсуп

Мышьҭабзиала, аҽы Ашықәс!

2025-тәи ашықәс ааныжьны

Алиса Гәажәԥҳа

2025-тәи амаҭ ашықәс ааныжьны, уи абзиараз ҳәа инаскьаганы, иааиуа амца зҿықәыҳәҳәу аҽы (аҽыз) Ашықәс ҿыц мышьҭабзиала ҳҭалоит.

Даара иҟәышу, иҭышәынтәалоу акәны иԥхьаӡоу амаҭ ашықәс азы аиҿыхарақәеи, аимак-аиҿаки аҭыԥ шрымазгьы, Анцәа имчала, хаҭала, аԥсуа жәлар рыцҳарак рзаанамгеит, амала, аполитикатәи, аекономикатәи, асоциалтәи проблемақәа ӡбатәны инхеит. Ажәакала, амаҭ ашықәс зынӡа иссирымзаргьы, ауадаҩрақәа ацзаргьы, иҭышәынтәаланы имҩасит ҳҳәар ҳалшоит.

Аха, есышықәсеиԥш, гәыҕра шәкы здаҳҳәало Ашықәс ҿыц, инаскьааго ашықәс еиҳа ишеиҕьхо ала иҳамоу агәыҕра ҳцәыӡуам. Китаитәи амзар ишаҳәо ала, акитаи жәлар рҟны аҽы ҳаҭыр зқәу ԥстәуп, уи аҟәышреи, аҵьаус гәыкала азнеиреи, агәрагареи ҟазшьас иамоуп.

Хаҭала, аԥсуа жәлар ҳзы аҽы иаанаго аҭакы дууп. Аԥсуа ихы аҟара ҳаҭыр зқәиҵо ԥстәуп аҽы. Аԥсуа жәлар аҽыбҕаҟазаразы абаҩ ҷыда ирымоу, рбаҩхатәра егьырҭ амилаҭқәа ирылаҩашьом.

Ҳазҭало 2026-тәи Ашықәс ҿыц азы ихадоу ԥшәны иԥхьаӡоуп аҟаԥшь, уи символра рызнауеит амчи, аилҟьа-еилҕәыцәреи, аԥызареи, иара убас, алаԥш цәгьа уҟәнагоит, аманшәалара иазҳәо ԥшәуп. Аҟаԥшь аԥшшәы инаваргыланы, аҩеижьи ахьҩеижьи рыԥшшәқәеи аманшәалареи агәалаҟазаареи, аԥсҭазаара агәазыҳәареи узҭоракәны иԥхьаӡоуп. Ахьы ԥшшәы, араӡныԥшшәы уҳәа амал аизырҳара ирызкқәоу ԥшшәқәаны иазгәаҭоуп 2026 шықәсазы. Зыԥсҭазаара шьаҭанкыла изыԥсахырц зҭаху рзы аҭыԥ ҷыда аанакылоит ицәышу аԥшшәқәа. Аиаҵәа аԥшшәы – аизҳареи, аԥсҭазаареи ирсимволны ишыҟоу иаанхоит.

Ажәҩан еиқәара аԥшшәы аӡы аԥшшәы еиԥшуп, ихьшәашәоуп ҳәа иԥхьаӡоуп, аӡы амца арцәоит, иаҿагылоит ҳәа излаԥхьаӡоу ала аҽы иаабуам.

Аиқәаҵәа аԥшшәы – ауаҩы имч зго, ауадаҩра, ахьанҭара изҭо ԥшшәны иԥхьаӡоуп, убри аҟнытә 2026-тәи ашықәс азы еиқәаҵәоу аԥшшәы змоу аҵәамаҭәа, амаҭәарқәа рҿырцәыхьчатәуп.

Ацәыш (ахәа) аԥшшәы аманшәалара аҿиара иаԥырхагоуп. Ашкәакәа аԥшшәы еснагь аныҳәатә гәалаҟазаара зцу, ихадоу акәны ишаадыруагьы, 2026-тәи ашықәс азы уи аԥшшәы азгәаҭоуп иҭацәу, ихьшәашәоу, ԥхарра зҵам ԥшшәны.

Ашықәс ҿыц ауха иҭшәоуи атәыми амаҭәа жәытәи цәамаҭәеи рышәҵара ҟалом, аҽы ахақәиҭреи, ааигәа-сигәа аҭыԥ ҭацәны, аҽеиҵыхра ашәага-зага ҭбаа аҟазаара бзиа излабо ала .

2026-тәи Ашықәс ҿыц егьырҭ ашықәсқәа излареиԥшым – ахатә ҷыдарақәа амоуп, уи иаабахьоу ашықәсқәа иреиԥшхом китаитәи амзар ишаҳәо ала Ашықәс ҿыц иаԥылатәуп ууанӡа, есышықәса итрадицианы ишаԥыло еиԥш акәымкәан. Иаҳҳәап, ууанӡа уҭаацәеи уареи шәеицаԥылозҭгьы, сынтәа уҩызцәеи уареи шәеицаԥылар еиҕьуп. Амала, аӡәы ихала Ашықәс ҿыц аԥылара ҳабжьаргом. Даара ибзиоуп ҳәа иԥхьаӡоуп, Ашықәс ҿыц азы ԥсшьара, адгьыл ԥхара аҟны еиҳарак, апальма ҵлақәа иахьрызҳауа аԥылара, уи аманшәалара ацуп ҳәа ишьоуп.

Иазгәаҭатәуп аҽы мыцхәы абжьы рацәеи ауаа ршыкьбжьи зцу аныҳәа азгәаҭара бзиа ишамбо, иара убас мыцхәы ахыркра, ԥшшәырацәала аишәа рԥшӡара.

Ашықәс иазку аишәа арҳиараҿы даара амшьҭа бзиоуп ҳәа иԥхьаӡоуп аҽы аҳаскьын бзиа излабо ала, аиаҵәареи ацитрустә шәырқәа аишәа иқәзар .

Аҽы бзиа иабоит аамҭа рацәа зқәырӡым, еиқәарам аԥшшәы змоу, насгьы аԥшшәқәа рацәаны еиламҵакәан, ихааны, иԥханы иҟаҵоу афатәқәа. Аикра еиқәаҵәеи, амаслина еиҵәаҵәа уҳәа аишәа иқәҵатәӡам.

Арыжәтә аганахьала, аҩы еиқәаҵәеи аҟаԥшьи ҟалаӡом, аҩы шкәакәа, ашампан ҩы уҳәа ықәургылар бзиоуп.

Ажәакала, Аҽы бзиа иабоит иҭынчу иагьеиқәаарам аԥшшәқәа, убла хызкуа аԥшшәқәа аднакылом, уи инаҷыданы бзиа иабоит абжьаԥны еиԥшым иҿыцу згьы.

Аҽы бза иабоит иара убас ауадаҩрақәа ирцәымшәо, аҕәҕәара, агәаҕьра злоу, зыламыс цқьоу, еилҟьа-еилҕәыцә иҟоу ауаа. Уи символра рызнауеит аҟышреи, ахақәиҭреи, аԥызареи, убри аамҭазы– аиашареи аҭышәынтәалареи гәыгәҭанажьуам.

Иҟалааит 2026-тәи аҽы (аҽыз) зегь раԥхьа инаргыланы, иаабааит амшьҭа бзианы, аманшәалареи, аҭышәынтәалареи, аҭынчреи ацны. Гәыҕра шәкы здаҳҳәало аҽы – хаҭала, акыр зхызгахьоу ҳажәлар рзы имҩасаait илашаны, аизҳареи аҿиареи рыла ихаҭәаан.

Ҽаанбзиала шәнеилааит, ҳажәлар!

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба Жәлар Реизарахь иҟаиҵаз **Анашьҭымҭа**

«Мчыс иҳамоу ҳажәлар роуп!»

Декабыр 26 рзы Аԥсны Аминистрцәа Реилазаара ахыбра азал ду аҿы имҩаԥысит Аԥсны Аҳәынҭқаара Ахада есышықәса Жәлар Реизара ашҟа иҟаиҵо Анашьҭымҭа иазку аилатәаара. Аилатәаара аиртит Аԥсны Жәлар Реизара Аиҳабы Лаша Ашәба. Уи иазгәеиҭеит иалахәу адепутатцәа рхыԥхьаӡара шазхо аилатәаара амҩаԥгаразы. Анаҩс ажәа иман Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба.

–Ҳаҭыр зқәу Аԥсны Жәлар Реизара Ахантәаҩы, адепутатцәа! Ҳаҭыр зқәу ҳауаажәлар! Аконституциа инақәыршәаны шәара шәышҟа Анашьҭымҭа ҟасҵоит Аҳәынҭқарраҿ иҟоу аҭагылазаашьа, аҩныҵҟатәи адәныҟатәи аполитика ахырхарҭақәа рыла. Ҳара инаскьаҳго ашықәс ҳҭалеит изаамҭанытәым ахада иалхрақәа рыла. Урҭ ирхылҿиааит ҳҳәынҭқарреи ҳауаажәлари зҭагылаз аполитикатә ԥышәара ду. Усҟан ишышьақәгылаз акризис аҳәыҭқарратә система иамоу аԥсыҽра реиԥш, даҽазныкгьы иаанарԥшит Аԥсны жәлар рҟәыҕара ду. Урҭ рыԥсадгьыли, аҭынчреи, аҭышәынтәалареи реиқәырхара аҵак ду шарҭо. Гәаартыла аицәажәара аполитика асистема уасхырс иамазароуп. Сара агәра ганы сыҟоуп иҳамоу ауадаҩрақәа мӡакәа иаартны ишрылацәажәатәу. Абас еиԥш аус азнеишьа ауп ҳауаажәлар рҿаԥхьа ииашоу ахымҩаԥгашьа. Зқьыла иҳауа ашәҟәқәа, ақалақьқәеи ақыҭақәеи рҿы исымаз аиԥыларақәа абарҭ зегьы еихшьаланы ишьақәсыргылеит иахьатәи сажәахә. Ихадараны иазысԥхьаӡоит аиҳарак аҩныҵҟатәи азҵаарақәа рзааҭгылара. Аекономика аҿиара, ҳауаажәлар рыбзазара, агәаабзиарахьчара, аҵарадырра егьырҭ ахырхарҭа хадақәа. Сырзааҭгылоит иара убас аҳәынҭқарра ашәарҭадареи, адәныҟатәи аполитикеи ирыдҳәалоу азҵаарақәа.

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба иазгәеиҭеит аҵыхәтәантәи аполитикатә кризис атәылазы иԥышәаны ишыҟалаз. Ари акризис иаанарԥшит аԥсыҽрақәа, ауаажәларра аҭышәынтәала шырҭаху арҵабыргит. Атәыла анапхгара ахықәкы хадақәа ируакуп гәаартыла аҟазаара ҳәа азгәеиҭеит Бадра Гәынба. «Фазиль Искандер ишиҳәахьаз еиԥш: "Аԥсҭазаара ахаҭа цәажәароуп". Ауаа рахь агәцаракреи гәаартыла аицәажәареи агәреибагара иашьаҭоуп. Анашьҭымҭа ианыԥшуеит зыкьҩыла Аԥсны атәылауаа ргәыҕрақәа, ргәазыҳәарақәа», – ҳәа инаҵшьны иазгәеиҭеит Аҳәынҭқарра Ахада. «Зегьы ҳзы ихықәкы хадоуп ихьыԥшым ҳхатәы ҳәынҭқарра ашьақәыргылара, уи аҳәаақәа ирҭагӡаны ауп ҳбызшәа, ҳмилаҭтә культура, ҳҭоурыхтә гәынкылара, ҳмилаҭтә хаҿра аиқәырхара анҳалшо. Даҽакала иуҳәозар, жәларык раҳасабала ҳхы анаҳахьчо».

(Алгарҭа 2-тәи ад.)

(Алгарҭа 2-тәи ад.)

Афото: Sputnik Абхазия

Алакә аԥсы анҭало...

Ахәыҷқәа рзы

Арҭ амшқәа рзы С. Ҷанба ихьӡ зху Аԥсуа драматә театр аҿы афантазиеи аԥсҭазаара аиашеи рҳәаақәа ахьеилаӡҩо ҭыԥны иҟалеит. Арежиссиор Мадина Аргәын Ашықәсҿыцазтәи лықәыргыламҭа «Быбыш» иҵаулоу, иссиру алакә адунеи ахь ныҟәараны иҟалеит, уа ихадоу мчуп ақьиара.

Афырхаҵа хада, аҷкәын Быбыш (ароль наигӡоит Гәдиса Ҭодуа), Аҵаа Бабаду димаҭоуп. Аха «иҵьашьахәу» ихылҭшьҭра анашанатә лабашьақәа рыла акәӡам ишааԥшуа, уи игәы аҵқьарала ауп ишцәырго. Быбыш ахәаԥшҩы иҿаԥхьа дықәгылоит агәымшәареи агәшаҭареи злоу иакәны. Уи ҳицны ҳаргьы аҵьашьахәқәа ахьымҩаԥысуа аҭыԥ ҳалаԥшуеит.

Ҷыдала уаршанхоит актиорцәа рыхәмарра, урҭ рбаҩхатәра аган ҿыцқәа аадырԥшит. Алхас Ферзба ҟазарыла иԥсахуан Аҵаа Бабадуи, аҳақьым цьбареи, аилыргаҩи рсабрадақәа, Есма Кәыҵниа иааҵьоушьартә имарианы диасуан аразра зцу анду лхаҿсахьа аҟынтәи аҭиҩи аконтролиори рролькәа рахь. Кристина Цымцбеи (Лана), Лана Ҵьопуеи (Машьа), Кәасҭеи (Уасил Ӡиӡариа) дареи еицаԥырҵеит зыԥсы ҭоу адунеи.

Аспектакль техникала аӡбашьа гәаахәароуп. Амузыкатә палитра агәымшәара уаршанхоит: уаҟа еилаӡҩоит Елвис Пресли, Цьо Кокер, Хьыбла Мықәба, ашәа «Макарена» еидызкыло аинтонациақәа.

Аха иашаҭәҟьаны амагиатә ҵакыра арҭеит алашареи аеффект ҷыдақәеи. Алашара аоператорцәа Михаил Манҵьгалаӡеи Влад Григориани русура атеатр аҭӡамцқәа "еиҵнахит". Асценатә лҩа, асыбымбыл, аконфет, хьҩежьи ирыцны иуныруан аныҳәа иашаҭәҟьа. Гарри Дочиа ишьақәиргылаз уаҩ иимбац адекорациақәеи, Диана Допуа еиқәлыршәаз аҵәаматәақәеи, Сандро Шьанаа иреквизити ихадырҭәааит алакә.

Иахьа ахәаԥшцәа рзал ҭаацәара дук угәаланаршәон. Аԥсны Ахада Бадра Гәынба иҟаиҵаз ааԥхьарала аспектакль иаҭааит Аҟәатәи аҳәынҭқарратә лицеи-интернат ааӡамҭацәа, иара убас Очамчыратәи Калдахәаратәи ашкол-интернатқәа рааӡамҭацәа. Аӡәырҩы рзы уи баша атеатр ахь аҵара акәмызт, ари аҟазара адунеи ахь ныҟәаран, ихыркәшан ахәыҷқәа зегьы Ашықәсҿыцазтәи аҳамҭақәа рыҭарала.

Аҳәынҭқарра Ахада ипресс-маҵзура анапхгаҩы Алхас Ҷолокәуа ишазгәеиҭаз ала, Бадра Гәынба инеиԥынкыланы абар шьҭа ҩышықәса ҵуеит ашкол-интернатқәа рааӡамҭацәа рахь ари аҩыза азҿлымҳара аирԥшуеижьҭеи.

«Иҳараку аҵәаныррақәеи Ашықәсҿыцтәи агәалаҟазаареи рыдагьы, ас еиԥш аиԥыларақәа еиҵагыло аҿар амилаҭтә култура иаднаԥхьалоит. Ахәыҷқәа рхатәы бызшәала иҵәажәо алакә абзоурала амилаҭтә театр ахь абзиабара рызцәырҵуеит, рдацқәа рахь ихьанарԥшуеит», — инаҵшьны иазгәеиҭеит Алхас Ҷолокәуа.

Аамҭа хҵәахак азы актиорцәеи ахәаԥшцәеи аӡәыкын, хымԥада атеатр аусуҩцәа рзы ари қәҿиароуп, иааира хадоуп.

Анҵәамҭа ашьҭахь ахәаԥшцәа қәыԥшцәа руаӡәк иҳәеит: «Аамҭак азы исхашҭит азал аҿы сыштәаз. Быбыши сареи сыла иҭаҳәҳәоу амҩа ҳаныланы ҳцозшәа збон. Уажәгьы исныруеит аҵьашьахә ааигәа ҵьара ишыҟоу».

«Быбыш» иаҳгәаланаршәоит аразра агәра ҳгонаҵы алакә ҳааигәа ишыҟоу. Ԥхаррала иҭәу агәқәа жәбарц шәҭахызар, хымԥада Аԥсуа театр шәаҭаа. Ассир шәзыԥшуп.

Аԥсны адәныҟатәи аусқәа Рминистрраҿы

2025 шықәсазтәи аусура аихшьалара

Адәныҟатәи аусқәа рминистр Олег Барцыц ихантәаҩрала, Аԥсны адәныҟатәи аусқәа Рминистрраҟны имҩаԥысит 2025 шықәсазтәи адәныҟаполитикатә усбарҭа аусура аихшьалақәа рыҟаҵара иазкыз аилацәажәара.

Аилацәажәара иалахәын аминистр ихаҭыԥуаа Одиссеи Бигәааи Иракли Ҭыжәбеи, аусбарҭа адепартаментқәа реиҳабацәеи. Олег Барцыц иазгәеиҭеит: «2025 шықәса адипломатиатә план ала игәылҭәаан, активра аман, аминистрра инеиԥынкыланы адәныҟаполитикатә приоритетқәа нанагӡон, атәыла аинтересқәа ирыдгылон».

Аилацәажәараан ирыхәаԥшын аҳасабрбатә аамҭазы аминистрра аусура алҵшәа хадақәа, анализ рызун ироуз арбагақәа, иара убас ирылацәажәан адәныҟаполитикатә усура ахырхарҭа хадақәа. Ҷыдала ахшыҩзышьҭра аҭан жәларбжьаратәи аусеицура аҿиара, ҩ-ганктәи аимадарақәа рырӷәӷәара, Аԥсны Аҳәынҭқарра амилаҭтә интересқәа жәларбжьаратәи аренаҿы раларҵәаара азҵаарақәа.

Иазгәаҭан аминистрра аструктуратә ҟәшақәеи аҳәааанырцәтәи аусбарҭақәеи русуратә еинырра, адипломатиатә усура еиҳа хра аманы аизырҳара хықәкыс иҟаҵаны аҵьатәи афинанстәи дисциплина арӷәӷәара аҵак ду шамоу.

Аилацәажәара аихшьалақәа рыла иалкаан аԥыжәара змоу ауснагӡатәқәа, иазгәаҭан адепартаментқәа зегьы рзы 2026 шықәсазтәи аусуратә планқәа.

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба Жәлар Реизарахь иҟаиҵаз **Анашьҭымҭа**

(Алгарҭа)

2025 шықәсазы Аԥсны аҩны ҵҟатәи азеиԥш аалыҵ иартәеит 90 млрд мааҭ, ари 30% рыла еиҳауп иҳаҩсыз ашықәс азы аиԥш-зеиԥшу арбагақәа раасҭа, азгәеиҭеит Ахада Бадра Гәынба. 2025 шықәсазы Аԥсны адәныҟахәаахәҭратә еикәыршара 11 мыз ирылагӡаны иартәеит 54 млрд мааҭ, уи 3,4 млрд. мааҭ (6,8 %) рыла еиҳауп иҳаҩсыз ашықәс иаҿырԥшны ҳахәаԥшуазар. Амашьынақәа, амыругақәа раагара иазҳаит. Ақыҭанхамҩатә аалыҵ, аҩы, аԥсыӡ аекспорт шымҩаԥыргац имҩаԥыргалоит.

2026 шықәсазы атәыла анапхгара араионқәа зегьы рҿы амҩақәа реиҭашьақәыргылара ргәы иҭоуп. «Урысҭәыла анапхгареи ҳареи иҳабжьоу аиқәышаҳаҭрақәа инарықәыршәаны, 2026 шықәсазы Аԥсны амҩақәа рырҽеиреи реиҭашьақәыргылареи рзы апрограммала ишәахоит 1 миллиард мааҭ», — иазгәеиҭеит Бадра Гәынба. 2025 шықәсазы аҳәынҭқарра асоциалтәи анҵьныртәи хыбрақәа реиҭашьақәыргылареи рыргылареи рзы аԥаразоужьра иацҵан иҳәеит Бадра Гәынба. Аҳәынҭқарра Ахада иажәақәа рыла, атәыла зегьы иахьаҵанакуа 311 проект рынагӡаразы иазоужьуп 2 млрд 161 млн мааҭ. Афинансқәа азоужьын ахатәы хашәалахәқәеи Урысҭәыла иҟанаҵо ацхыраареи (1,2 млрд мааҭ) иабзоураны. Аусуракәагьы рыхә ахшәаара азԥхьагәаҭоуп Аԥсны абиуџьети Урысҭәылатәи аинвестициатә программеи рҟнытә.

Аенергетика атәыла аҿиаразы ихадоу хырхарҭоуп ҳәа иазгәеиҭеит Бадра Гәынба. Аҭагылазаашьа аҽеаԥсахуа иалагеит 2024 шықәса анҵәамҭазы: Владимир Путин иахь иҟаҵаз ааԥхьара ашьҭахь Урысҭәылантәи агуманитартә фымцамч аашьҭра иалагеит. Уи иалнаршеит аамҭа-аамҭалатәи алашара арцәара иаҟәыҵны, ицәырҵуа аиԥҟьарақәа ирласны рырҽеира. 2025 шықәсазы имҩаԥгаз акомплекстә гәаҭара ашьҭахь ишьақәырӷәӷәаан 12 млрд мааҭ рҟынӡа аинвестициақәа ралагалара шхымԥадатәиу. Уажәы аҳәынҭқарраҿы атрансформаторқәа дырҿыцуеит, афымцамҩангагатә цәаҳәақәа рыԥсахра иаҿуп. Ҭагалани-аӡыни еиԥҟьарада алаша ыҟазарц азы «Амшынеиқәафымцамч» нанҳәамза инаркны ԥхынҷкәынмзанӡа Урысҭәылатәи Афедерациа аҟынтәи иазԥхьагәаҭаз афымцалашара аашьҭра иалагеит. Афымцалашара аахәаразы идәықәҵан 670 млн мааҭ, уи рхы иадырхәо аенергиа азы абонентцәа еизырго аԥароуп. Ари аҩыза азнеишьа ЕгрГЕС аӡҭәы ресурсқәа рыхьчара иацхрааит, уи иалнаршеит ауааԥсыра еиԥҟьарада алашара рыҭара.

2025 шықәсазы агәабзиарахьчара ахықәкытә программақәа жәаба рынагӡаразы аҳәынҭқарра иазоунажьит 660 млн мааҭ инареиҳаны. Иарбоу аԥаратә малқәа дәықәҵан Аԥсны Аҵьынҵьтәылатә еибашьра аинвалидцәа рреабилитациа, атәыла аҩнуҵҟеи уи анҭыҵи атәылауаа рыхәышәтәра, ахимиотерапиа акурсқәа рымҩаԥгара уҳәа ирацәаны ахырхарҭақәа рахь. Иара убас, афинанстә зоужьра иалнаршеит аҳәынҭқарратә хшараиурҭа ахәшәқәа рыла реиқәыршәара. Аусура ихадоу етапны иҟалеит Урысҭәылатәи аҳақьымцәа алархәны ахәыҷқәа ргәабзиара агәаҭара. Уажәы Аҟәа ақалақь аҿы Урысҭәыла ацхыраарала идыргылоит ҳаамҭа иақәшәо ахәыҷтәы медицинатә центр. Акомплекс ҿыц ихаҭәаау амедицинатә цхыраара аҭара алнаршоит. Бадра Гәынба иажәақәа рыла, ари апроект аҳәынҭқарра агәаабзиарахьчара асистема арҿыцра иацхраауеит.

Бадра Гәынба ааԥхьара ҟаиҵеит адемографиатә политика еиҭахәаԥшырц азы. Уи игәаанагарала, ас еиԥш иҟоу азнеишьа иалнаршоит арепатриантцәа реиԥш, зсоциалтә ҭагылазаашьа уадаҩу ауааԥсырагьы нхарҭа ҭыԥла реиқәыршәара. Аҳәынҭқарра Ахада ажәалагала ҟаиҵеит аус зуа аԥшьгаракәа («Анхарҭаҭыԥ 2028», арепатриантцәа адгылара рыҭаразы апрограмма), иаку амилаҭтә программа ҿыц ахь еидкылазарц. Уи зматериалтә ҭагылазаашьа уадаҩу атәылауаа нхарҭа ҭыԥла реиқәыршәара алнаршоит.

2025 шықәсазы аветеранцәеи иҭахаз рҭаацәеи рзы иршәо аԥара иацҵан. Аԥсны афырхацәеи, Леон иорден занашьоуи, «Агәымшәаразы» амедал занашьоуи есымзатәи ирзыршәо аԥара 2000 мааҭ рҟынӡа иацҵан. Иара убас, Аԥсны Аҵьынҵьтәылатә еибашьраҿы згәаабзиара ааха аузи, иҭахаз рҭаацәеи ирзыршәо аԥара иацҵан, урҭ рхыԥхьаӡараҿы иҟоуп 1993 шықәса жьҭаарамза инаркны ԥхынҷкәынмзанӡа хатәгәаԥхарала еибашьуаны иҭахаз . Аиндексациа азун зтәанчахәқәа арратә уалԥшьа анагӡара иахьыԥшу егьырҭ акатегориақәагьы. Абарҭ ахықәккәа рынагӡаразы абиуџьет аҟынтәи иазоужьуп шықәсык ахь 180 млн мааҭ.

Бадра Гәынба инаҵшьны иҳәеит Урысҭәылеи ҳареи ҳусеицура атәыла адәныҟатәи аполитика иауасхырны ишаанхо. Аҳәынҭқарра Ахада иажәақәа рыла, Урысҭәылатәи Афедерациеи Аԥсни ирыбжьоу астратегиатә усеицура Аԥсны амилаҭтә интересқәа ирықәшәоит. Аҳәынҭқарра Ахада хаҭала игәы иҭоуп аҩганктәи аиқәышаҳаҭрақәа рынагӡара ахылаԥшра аҭара. Иара убас, аҳәынҭқарра аекономика арӷәӷәареи, уи жәларбжьаратәи азхаҵара арҭбаареи алзыршо аусеицуратә формат ҿыцқәа реиқәыршәара азԥхьагәаҭоуп.

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба 2026-тәи ашықәс Ақыҭа Иашықәсны ирылаиҳәеит. Ахада иажәақәа рыла, ақыҭа ауааԥсыра роуп иахьа ҳбызшәеи, ҳҵасқәеи, ҳқьабзқәеи еиқәырханы иаазго. «Ақыҭа ауп Аԥсны аҿиара шьаҟас иамоу. Ақыҭа еиқәаҳархар – ҳҳәынҭқаррагьы ҳауаажәларрагьы еиқәаҳархоит», – иҳәеит Бадра Гәынба.

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба иқәгылара хыркәшо инаҵшьны иазгәеиҭеит : «Аҧсуа дахьыҟазаалакгьы иҧсадгьыл аброуп! Абри ахшыҩҵак ҳара ҳаиднакылароуп! Ҳара мчыс иҳамоу ҳажәлар роуп! Ажәлар рыгәрагара еиҳау насыҧ ыҟаӡам. Зыжәлар рымаҵ гәыкала изуа, ажәлар зегьы дырҭынхоуп».

«Аҧсуа дахьыҟазаалакгьы иҧсадгьыл аброуп! Абри ахшыҩҵак ҳара ҳаиднакылароуп! Ҳара мчыс иҳамоу ҳажәлар роуп! Ажәлар рыгәрагара еиҳау насыҧ ыҟаӡам. Зыжәлар рымаҵ гәыкала изуа, ажәлар зегьы дырҭынхоуп».

«Акы, ҩба, хԥа, аԥсаӡ улаша!»

Ашықәс ҿыц аламҭалазы

Аҟәа, Ахақәиҭра ашҭаҿы иаадыртит атәыла аԥсаӡ хада. Аԥсаӡ ссир сынтәа иҿыцуп, уи ԥхьатәи аасҭа 12 метра еиҳауп.

Иаразы ахәмаргақәа ҿыц иаархәеит. Традициала ишаԥу еиԥш, ашҭа Ашықәс ҿыц иаздырхиеит, иаадыртит еиуеиԥшым афатә хаақәа рыҭиирҭақәа, афото ахьҭырхуа аҭыԥқәа, имаҩаԥысуеит аныҳәатә концерт, уи иалахәуп аԥсуа естрада артистцәа, ахореографиатә коллективқәа. Иара убас аҳҭнықалақь аҳаблақәа жәба рҟны аԥсаҭлақәа дырхиоит, еиҿкаахоит аныҳәатә усмҩаԥгатәқәа.

***

Агәыҳалалратә фондқәа «Ашанеи» «Кьарази» хылаԥшра зырҭо ахәыҷқәа ззыԥшыз аҳамҭақәа роуит, урҭ ранаршьеит Аԥсны Ахада Бадра Гәынба, Ахада ихаҭыԥуаҩ Беслан Бигәаа, Аԥыза-министр ихаҭыԥуаҩ Ҭарашь Ҳагба , афонд «Ашана» аԥҵаҩы Беслан Шьакаиа.

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба афондқәа рхаҭарнакцәа рҵьабаазы ҭабуп ҳәа реиҳәеит: «Афондқәа "Ашанеи" "Кьарази" рхаҭарнакцәа ҭабуп ҳәа шәасҳәар сҭахуп имҩаԥыжәго аусуреи иаашәырԥшуа агәцаракреи рзы. Ари ианакәзаалакгьы аидгылара шаҭаху аазырԥшуа ҿырԥштәы бзиоуп.Шәара есыҽны аус жәуеит ҳхәыҷқәа рыԥсҭазаара еиҳа илашахарц азы», - иҳәеит иара.

Аслан Цьынцьал, Вильсон Каленцьиан, Сабина Кәыҵниа, Баҭал Сыҷынаа атәыла Ахада Бадра Гәынба иԥылара рҭахын, урҭ ргәазыҳәара нагӡахеит, атәыла анапхгара ахәыҷқәа ирырҭеит аҳамҭақәа. Аҳәынҭқарра Ахада ихаҭыԥуаҩ Беслан Бигәаа ахәыҷқәа руаӡәк ачамгәыр ҳамҭас ииҭеит. Иагьазгәеиҭеит ари амузыкатә инструмент аԥсуа традициақәеи аҵасқәеи ирсимволны ишыҟоу. Аӡгаб хәыҷы Лиза Бигәаа илҭахын Беслан Бигәаа диабадырырц, уи лаб ахада ихыҭыԥуаҩ дихьӡылоуп, лгәаҳәарагьы нагӡан. Акциа хыркәшахеит Аҵаа Бабадуцәеи Асҭыԥҳацәеи рыла иҭәыз аныҳәатә дәыӷба аарала, урҭ аниматорцәа рыцын, аусмҩаԥгатә ахәыҷқәа ирзаанагеит агәалаҟазаара бзиа.

Аԥараҿырԥы ҿыц «Диоскуриада»

Амилаҭтә банк иҭнажьит

Аԥараҿырԥы 999 ахкы змоу ахьы иалхуп, атираж 500 цыра ыҟоуп. Асахьаҭыхҩы – Баҭал Цьапуа.

Аԥараҿырԥы хыхьтәи агәҭаны Аԥсны Аҳәынҭқарра агерб асахьа ануп, уи аҵаҟа аԥсышәала иануп аҩыра «Аԥсны Абанк», агерб аханы игьежьыбжаны иарбоуп аԥараҿырԥы аноминал: 25 ԥсар. Аԥараҿырԥы ҵаҟатәи ахәҭаҿы шрифт ссала иануп хә-цәаҳәак «Аԥсны Абанк» ҳәа, иара убас ианҭыжьыз ашықәс. Ареверс аҿы, агәҭантәи ахәҭаҿы иаарԥшуп ажәытә Диоскуриада абҩатә ԥара (иахьатәи Аҟәа) – дихалк ҳера ҟалаанӡа II ашәышықәса анҵәамҭеи I ашәышықәса алагамҭеи рзы. Асахьа иасиужет хаданы иҟоуп аргонавтаа «Ахьтәы уасцәа» иашьҭаланы рныҟәарақәа ирылахәыз амифтә персонажцәа, аишьцәа Диоскураа рхылԥақәа. Ахылԥақәа рханы ф-шәахәак змоу «понтитәи» аеҵәақәа ануп. Аԥараҿырԥы асахьа акәаԥтә орнамент акәыршоуп.

Аҟәа – иахьеи уаҵәи

Алиса Гәажәаԥҳа

Аҳҭнықалақь ахаҿра аиӷьтәразы

Аҟәа ақалақь Ахадара 2025 шықәсазтәи аусура аихшьала иазкыз ажурналистцәа рзы апресс-конфенренциа мҩаԥигеит Аҟәа ақалақь Ахадара аиҳабы Ҭемыр Агрба.

Аицәажәара аартуа Аҟәа ақалақь Ахада ипресс-маҵзура аиҳабы Елана Казанба уахь имҩахыҵыз ажурналистцәа рызҵаарақәа рҭиртә еиԥш аҭагылазаашьа рылҭеит.

Раԥхьатәи азҵаара, Аҟәа ақалақь ахаҿра аиӷьтәра иазкыз аусмҩаԥгатәқәеи ашықәс ахыркәшара иадҳәалаз азҵаарақәеи ирызкын.

Аҟәа ақалақь Ахадара аиҳабы Ҭемыр Михаил-иԥа иажәа хациркит ақалақь абиуџьет 2 миллиардк инарыцны ишартәо ала. Уи аҟнытә, ҳазҭало Ашықәс ҿыц азы, акултуа, амедицина, аҵара-ааӡара, аспорт уҳәа русзуҩцәа руалафахәы шышьҭырхыз.

Анаҩс, дазааҭгылеит ҳаҳҭнықалақь ахаҿра аиӷьтәра ихадоу хықәкны ишыҟоу, уи аамҭазы, архитектура ԥсахымкәан, ажәытә ҭоурых хаҿра азныжьны, еиқәырханы аиҭашьақәыргылара ишазхьаԥшуа.

Амшын аԥшаҳәаҿы аиҭакрақәа ирызкны мҽхакы ҭбаала ицо аусурақәа инарымаданы, Ҭемыр Агрба иазгәеиҭеит Аҟәа ақалақь агәаны атротуарқәа, аҩнқәа рфасадқәа, амҩақәа уҳәа реиҭашьақәыргыларақәа ирызку аусмҩаԥгатәқәа рҟны аангылара ргәы ишҭам. Ақалақь егьырҭ акәакьқәа рахьгьы аиҭашьақәыргыларатә усурақәа рымҩаԥгара иацырҵоит.

Ақалақь ахаҿра аиӷьтәра, аԥсахра инаваргыланы ихадоу зҵаатәқәаны иҟоуп ауааԥсыра рсоциалтә ԥсҭазаара иадҳәалоу апроблемақәеи ақалақь анхамҩа аусура аиҿкаашьеи.

Уи аганахьала, Ҭемыр Михаил-иԥа инаҵшьны иазгәеиҭеит Аҟәа ақалақь Ахадара аҿаԥхьа иқәгылоу, ицәырҵуа азҵаатәқәеи апроблемақәеи шмаҷым. Зегьы иааинырсланы зыӡбара аллшо, имариоу ракәым. «Аамҭеи, аҵьабааи, ахарџь рацәеи рҭахуп, ҳәарада, урҭ рыӡбара, аха ҳара излаҳалшо ала тәамҩахә ҳамамкәан аус аауеит, иҳавагыло Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба раԥхьа днаргыланы ,ақалақь ауааԥсыреи, аҭыԥантәи ҳауаажәлари, ҳҩызцәа, Аԥсны анҭыҵынтәи уҳәа ацхыраара ҳазҭо абизнесменцәа маҷҩым. Хаҭала, аплитақәа амҩа нымҩахыҵ иқәаҳҵо, аиҳарак ҳамҭас иҳарҭаз ауп, иҟоуп уи аҟәҵарагьы зхахьы иганы зегь рыла ҳзырманшәалогьы», - иҳәеит уи.

Аҩнаҵаҟа иҟоу апроблема, аӡы зҵоу аҩнеихагылақәа ррыцқьара, урҭ рырбара уҳәа рганахьала ажурналистцәа ирҭаз азҵаара аҭак ҟаҵо Ҭемыр Агрба иҳәеит 80 % аҩнеихагылақәа рҟны ари апроблема шыҟоу, ироуз арзаҳалқәа инарықәыршәаны аҩнеихагылақәа 20 рҟны аусуракәа шымҩаԥыргахьоу. Уажәы атехникатә машьына – хаҭала, аҩнаҵаҟақәа ррыцқьара, рырбара иазку амашьына ҳамҭас ишрырҭо ала рҩызцәа абизнесуаа ишақәдыргәыӷыз азгәаҭо, анаҩстәи алифтқәа реиҭашьақәыргылара иазкыз азҵаара аҭак аҟаҵарахь диасит.

«200 лифт инарзынаԥшуа, ҿыц, шьаҭанкыла зыԥсахра аҭаху ыҟоуп ақалақь аҟны. Уи ахарџь рацәа аҭахуп, макьана ҳара ҳамала ҳамҷ ақәхоны иҟам. Аԥхьаҟа ари азҵаара аӡбара ҳгәы иҭоуп, хымԥада, изныкымкәангьы ишьҭаҳххьеит. Уажәазы, аус зуа алифтқәа лассы-лассы иԥхасҭахоит, урҭ рахьтә иҟоуп иуашәшәыраҟәоугьы, зыԥсахра алыршахаз инарҷыданы, Алифттә нхамҩа аус ауеит, уи инанагӡоит алифт аиҭашьақәыргыларатә усуракәа.

Ауаажәларратә транспорт ахархәара аганахьала ақалақь ауааԥсыра рҭагылазаашьа аиӷьтәра иадҳәалаз азҵаара аҭак ҟаҵо, Аҟәа ақалақь Ахадара аиҳабы Ҭемыр Агрба иазгәеиҭеит атроллеибусқәа 10 ҳамҭас Санкт-Петербург ақалақь анапхгара ишҳарҭаз.

«Еиуеиԥшым амзызқәа ирыхҟьаны атроллеибусқәа Аԥсныҟа раагара залмыршахеит. Урҭ арахь раагаразы иахәҭоу ашәҟәқәа анеиқәыршәахалак ашьҭахь, 2026-тәи ҳазҭало Ашықәс ҿыц ианвар – февраль мзақәа рзы иаагахоит. Уажәазы ҩ-троллеибуски «ацхыраара ласы» амашьынеи Санкт-Петербургнтәи амҩа иқәуп, урҭ Ашықәс ҿыц аҟынӡа иҳауеит» , – иҳәеит уи.

Аҟәа ақалақь Ахадара аиҳабы ицәажәараҿы инаҵшьны иазгәеиҭеит, атроллеибусқәа уажәы изланыҟәо аҵәаҳәа ҿыц ауадаҩрақәа шацу, Ашықәс ҿыц ашьҭахь уаанӡатәи, ажәытә маршрут ахь аиагара ргәы ишҭоу.

«Атроллеибустә нхамҩа акәзар, аҭагылазаашьа уашәшәыроуп, аиҭарҿыцра хымԥадатәины ҳҿаԥхьа ишьҭоуп. Уи шьаҭанкыла зегьы аиҭарҿыцра ахарџь рацәа аҭахуп аҟынтә, ҳаԥхьаҟа ҳгәы иҭоуп ари апроблема аӡбаразы хәҭа-хәҭала аусуракәа рымҩаԥгара.

Хаҭала, автобусқәа рхыԥхьаӡара наӡоит 64 рҟынӡа. Урҭ рахьтә 22 ақалақь аҩнуҵҟа аус руеит, егьырҭ араионқәа рахь ауаа мҩаныргоит. Ҳәарада, уаҟагьы ауадаҩрақәа ҳԥылоит, автобусқәа ҿыцым, лассы-лассы иԥхасҭахоит, еиҭашьақәҳаргылоит. Автобус ҿыц 5-6 миллион мааҭ иаԥсоуп аҟнытә, урҭ рыԥсахразы уажәазы Аҟәа ақалақь Ахадара алшара амаӡам.

Ҷыдала, амаршруттә таксиқәа рҭагылазаашьа, урҭ ирзыԥҵәоу аусура аамҭа ашьақәыргылареи иара убас, амаршруттә таксиқәеи автобусқәеи рныҟәацаҩцәа шьоукы-шьоукы рхымҩаԥгашьеи, урҭ рахьтә «зхы зтәымкәан» амашьына ныҟәызцо, арыжәтә здызкыло уҳәа ирызкны апресс-конференциа аҟны Ҭемыр Агрба ажурналистцәа ирҭаз азҵаарақәа рҭак ҟаҵо иҳәеит, амаршруттә таксиқәа зегьы ауааԥсыра рхатә машьынақәа шракәу. Урҭ амаршруттә таксиқәа рныҟәацаҩцәа ауалафахәы ироуа амаҷра иахҟьаны аԥхынтәи асезон азы даҽаҵьара аусура ишцо, аус зуа рхыԥхьаӡара шмаҷхо. Аграфик, аусура аамҭа шышьақәгылоу азгәаҭо, уи иҳәеит ари азҵаатәы аганахьала ауадаҩрақәа шыҟоу, аха аӡбара рыҽшазыршәо.

Ауааԥсыра рымҩангаразы агәаҭарақәа ирыхзыжьуа, алицензақәагьы рызҭо Аҟәа ақалақь Аҳәынҭқарратә автоинспекциа аҩнуҵҟатәи аусқәа Аҟәатәи ақалақьтә усбарҭеи русзуҩцәа шракәу дазааҭгыло, амаршруттә таксиқәа рҭагылазаашьеи, урҭ ауааԥсыра рымҩангаразы иаԥҵоу аԥҟаракәа иахьрықәымшәои, дара амаршруттә таксиқәа рныҟәацаҩцәа рхымҩаԥгашьеи рзы аҭакԥхықәра здугьы дара шракәу даҩымсит.

Агәам-сам аус адуларазы Гәылрыԥшь иргылоу ахархәара шыҟоу аилкаара иазкыз азҵаара аҭак ҟаҵо, Ҭемыр Агрба иазгәеиҭеит, 2024 шықәсазы ари аобиект аргылара шхдыркәшаз. Аха уиижьҭеи Аҟәа ақалақь аҟны агәам-сам ҩынтәны ишеиҳахахьоу. Убри аҟнытә, Гәылрыԥшьтәи агәам-самеизгарҭа уи араион мацара ауп изызхо. Аҟәа ақалақьи Аҟәа араиони ргәам-сам Галтәи агәам-сам кажьырҭа ахь ишырго. Хаҭала, Аҟәа ақалақь аҟны агәам-сам каԥсарҭа аҭыԥ аԥшаара ауадаҩра ацуп, уи акырынтә ишьҭырххьоу, излацәажәахьоу акоуп, аха макьаназ изӡбам иҳәеит уи.

Ирацәаан апресс-конференциа аҟны иқәыргылази зҭак ҟаҵази азҵаарақәа: аӡы, афымцалашара, амҩақәа реиҭашьақәыргылара, амшцәгьа бааԥсқәа ирхылҿиааауа аԥхасҭа, аибашьраан ааха зауз Аԥсны аиҳабыра Рыҩны алахьынҵа, уҳәа ақалақь ахаҿра аиӷьтәра инаваргыланы ауааԥсыра рсоциалтә зҵаатәқәеи ақалақь анхамҩа аусура аиҿкаашьеи зныԥшуаз.

Апресс-конференциа ахыркәшамҭаз, уахь имҩахыҵыз ажурналистцәа иҭабуп ҳәа реиҳәеит Аҟәа ақалақь Ахадара аиҳабы Ҭемыр Агрба. Ажрналистцәа ракәзар, рызҵаарақәа харҭәааны рҭаккәа ахьыҟаиҵаз агәахәара шырнаҭаз рҳәеит.

Раԥхьатәи Ахада игәалашәара

Ауаажәларратә палатаҿы

Аԥсадгьыл ахь архынҳәразы Аҳәынҭқарратә еилакы аилатәарҭатә зал аҿы Ауаажәларратә палата аԥшьгарала имҩаԥысит Владислав Григори-иԥа Арӡынба диижьҭеи 80 шықәса аҭра иазкыз аныҳәатә еилатәара.

Аиԥылара далахәын Раԥхьатәи Ахада иԥшәмаԥҳәыс Светлана Џьергьениа.

Ауаажәларратә палата амаӡаныҟәгаҩ Гәыли Кьычба аиԥылара аартуа, инаҵшьны иазгәалҭеит Аԥсны Раԥхьатәи Ахада игәалашәара аиқәырхара аҵак ду шамоу. Лара лажәақәа рыла, Ауаажәларратә палатазы иахьатәи ахҭыс аҵак ҷыда амоуп. «Ҳара ихиоу ажәахәқәа ҳамаӡам, иахҭахуп аиԥылара аԥхарра аҵаны, ҭаацәашәала имҩаԥаҳгар», - лҳәеит Гәыли Кьычба, иагьазгәалҭеит Владислав Арӡынба изкны иҳәоу, иҩу шырацәоу, аха иҵегьы хшыҩзышьҭра зуҭаша иԥсҭазаареи иусуреи рганкәа шыҟоу.

Ауаажәларратә палата алахәыла Леонид Осиа Владислав Арӡынба дигәалаиршәоит милаҭтә фырхаҵак иаҳасабала адагьы, гәыла-ԥсыла згәы былуаз уаҩны. «Иара ибзоурала зхала иҟоу ҳәынҭқаррак аҳасабала ҳтәыла аусура еиҭахацнаркит… Аибашьра аангьы, уи ашьҭахьгьы изныкымкәа ҳаиқәшәахьан. Сара ахаангьы исхашҭуам уи аамсҭашәала иҟаз иҟазшьа» - иҳәеит Осиа.

Ашьхашә агьама

«Ашанаҭла» аҳамҭақәа

Акультура-устә платформа «Гәыма», Акультуратә гәыҳалалратә фонд «Ашана», Агәыҳалалратә уаажәларратә еиҿкаара «Кьараз» ашықәсҿыцтәи агәыҳалалратә акциа «Ашанаҭла» еиҿыркааит.

Ҩы-шықәса рыла ари аԥшьгамҭа аҳәаақәа ирҭагӡаны, Аԥсны ауааԥсыра 670-ҩык ахәыҷқәа еиуеиԥшым ргәазыҳәаракәа нарыгӡеит. Акциа еиднакылоит ҩ-фондки шәҩыла «Аҵаа Бабадуқәеи» «Асҭыԥҳацәеи». Уи хықәкыс иамоуп згәабзиара ԥку ахәыҷқәеи зматериалтә лшарақәа маҷу аҭаацәа рхәыҷқәеи аҳамҭақәа рыҭара.

Изҭаху зегьы Аҵаа Бабаду ихьӡала иҩу асалам шәҟәқәа ганы уи иану агәазыҳәара наигӡар илшоит.

Пхынҷкәынмза 8 рзы аплатформа «Гәыма» аҟны аԥсаҭла дыргылеит. Уи аԥҟа-оригами ала ирхиахеит. Пҟацыԥхьаӡа ианызаауеит афонд аҟынтәи ахылаԥшра зауа ахәыҷқәа руаӡәк игәазыҳәара.

Акциа «Ашықәсҿыцтәи адәыӷба» «Аԥснытәи аихамҩа» анаԥхгара, «Акультура-усуратә платформа «Гәыма», ақалақьқәа Гагра, Гәдоуҭа, Афон Ҿыц акультура аҟәшақәа, иара убас акоманда «Аҟәа аниматорцәа» иҟарҵо адгылара ала имҩаԥысуеит.

Акультура-устә платформа «Гәыма» аҿы ашықәсҿыцтәи акциа «Ашанаҭла» аҽазыҟаҵара аҳәаақәа ирҭагӡаны ишьақәдыргылеит «агәазыҳәарақәа рыԥсаҭла».

Агәыҳалалратә уаажәларратә еиҿкаара «Кьараз» ацаԥҵаҩы Кама Гоԥиа сынтәа 500 инареиҳаны ахәыҷқәа рҟынтәи асалам шәҟәқәа реизгара алыршахеит ҳәа иазгәалҭеит. Уи лажәақәа рыла, ахәыҷқәа даара ҭакԥхықәрала иазнеиуеит агәазыҳәаракәа ралхра, урҭ ргәы хыҭхыҭуа ашықәсҿыцтәи аныҳәақәеи аҳамҭақәеи ирзыԥшуп. Пхынҷкәынмза 23 рзы астанциа «Гәыма» аҿы еиҳа иалукааша агәазыҳәаракәа нагӡахоит.

Аԥсны ахәыҷы изинкәа рыхьчаразы Азинмчы змоу, Акультуратә гәыҳалалратә фонд «Ашана» адиректор Мактина Цьынцьалԥҳа акциа ахәыҷқәа акыр ргәалаҟазаара шьҭнахуеит ҳәа инаҵшьны иазгәалҭеит. Лара убас илҳәеит: аԥҟа згаз дарбанызаалак акциа алахәыла, ус уҳәар алшоит, ашықәсҿыцтәи аҳамҭаҭаҩны дҟалоит, иара аԥшьгара акәзар, «зегьы ирзеиԥшу ашықәсҿыцаламҭалазтәи ашана» аҳасабала ирыдыркылоит.

Аплатформа «Гәыма» анаԥхгаҩы Хьыбла Возба ас еиԥш иҟоу «агәазыҳәаракәа рыԥсаҭлакәа» шьақәыргылахоит Очамчыреи Гагреи араионқәа рҿы, уахь 50 пҟа рышьҭхьеит ҳәа иазгәалҭеит. Ари акциа мҩаԥыргоижьҭеи шьҭа ҩышықәса ҵуеит.

Аԥыза-министр ихаҭыԥуаҩ, аҿари аспорти русқәа рзы Аҳәынҭеилакы ахантәаҩы инаԥынҵақәа назыгӡо Ҭарашь Ҳагба раԥхьатәиқәа дыруаӡәкны ашықәсҿыцазтәи акциа «Агәазыҳәаракәа рыԥсаӡ» ихы алаирхәит. Ихахьы игеит 10 шықәса зхыҵуа Баҭал игәазыҳәара анагӡара. Ари ақәыԥш ишәҟәаҿы иаирбеит Ахада Бадра Гәынба диԥыларц шиҭаху. Ҳагба иакәзар, ачкәын дақәиргәыӷит Ашықәс ҿыц ааиаанӡа Аҳәынҭқарра Ахада иԥылара изеиҿикаац.

Ахәыҷқәа ирыҩуаз ашәҟәқәа рыҩнуҵҟа иҵьоушьашаз гәазыҳәаракгьы ааԥшит: ахәыҷқәа руаӡәк иҭахуп Ԥсҳәыҟа дцаны, ашьхашәҵәҟьа агьама ибарц.

«Аҳәса рнапала»

Аџьармыкьа

Ашықәсҿыцазтәи аныҳәа иазку аџьармыкьа мҩаԥысит Аҟәа́, аресторан «Магнолиа» аҟны. Ҳазну ашықәс азы уи иалахәуп 69-ҩык аҟазацәа. Аџьармыкьа хкы-хкыла ишьақәгылоуп: аԥсаӡ зладырԥшӡо ахәмаргақәа, ацәашьқәа, асахьақәа, аҩнытә чысқәа рыла.

Абас еиԥш иҟоу аџьармыкьақәа мҩаԥнагоит 2020 шықәса раахыс Аԥсны Ахәаахәҭра-ааглыхратә палата. Убри апалата аҟәша аиҳабы Кира Зеқьир-оӷлы лажәақәа рыла, аџьармыкьа уснагӡатә хадас иамоу аҳәса бзиа ибаны изҿу аус абизнес ахь аиагараҿы ацхыраара рыҭара ауп.

Снежанна Иваницкаиа аџьармыкьахь иаалгеит илӡахыз ацәашәҵатәқәа, ахлаҵақәа уҳәа. Ацәыргақәҵақәа дрылахуижьҭеи акрааҵуеит, арҿиаратә ус ахь агәацԥыҳәара лызҭаз лыԥҳа лоуп.

Ванда Арӡынба ашықәсҿыцазтәи аколлекциа ахь иаалгеит агипс уҳәа егьырҭ ахкқәеи рыла иҟаҵоу алыхымҭақәа. Лусумҭақәа рыҩнуҵҟа иҟоуп 2026 шықәса асимвол – «Аҽымцаԥшь», асувенирқәа уҳәа егьырҭгьы.

Инга Ӷәынцьлиа Цьгьардантәи даант. Занааҭла абаҳчааӡара знапы алаку аҭиразы ицәырылгеит лнапала илааӡаз абгенвилли.

Кристина Нарлиан адекоратив хархәаратә ҟазарахь лымҩа хацлыркит дшыхәычыз. Ҳазну ашықәс азы аҟаза раԥхьаӡа акәны лусумҭақәа цәырылгеит. Абас еиԥш иҟоу апроект Кристина лалахәрала лыӡбахә ацәыргара мацара акәымкәа, занааҭла леизҳараҿы мҩа бзианы илзыҟалеит. Лара агәра ганы дыҟоуп, аҟаза ашәшьыра аҵыҵра, аԥышәа аимдара, ҩнытҟала лхагәрамгара аԥыхра шлыхәҭоу. Аџьармыкьа иалахәыз ражәақәа рыла, абас еиԥш иҟоу аусмҩаԥгатә дара реизҳараҿы амч-алшара рнаҭоит, иара аџьармыкьа ахаҭа акәзар, аҭыԥантәи аарыхыҩцәа рыдгыларазы, рыцхрааразы алшара бзиаӡа рнаҭоит.

Аихшьалақәа рыла

«Алаԥшҳәаа-2025»

Россотрудничество еиҿнакааз Аԥсны ажурналистцәеи аблогерцәеи рыбжьара аицлабра «Алаԥшҳәаа-2025» аихшьалақәа ҟарҵеит.

Агазеҭ «Аԥсны» аредактор хада Ахра Анқәаб амассатә информациатә хархәагақәа рҟны иреиӷьу аматериалқәа рзы аҳамҭа ианашьоуп.

«Аԥснымедиа» акорреспондент Ельвира Ӷәарзалиа Аԥсны Раԥхьатәи Ахада Владислав Арӡынба диижьҭеи 80 шықәса аҵра иазку лынҵамҭазы далкааут.

Амедиагәыԥ «Аԥснымедиа» алкаан, аԥсуа-аурыс еизыҟазаашьақәа рыҿиареи рырӷәӷәареи рҿы рлагалеи Россотрудничество аусура профессионалла аӡыргареи рзы.

«Гал-Медиа» акорреспондент Теиа Басариа даиааит абарҭ акатегориақәа рҿы: «Иреиӷьу ателехәаԥшратә материал», «Аиааира 80 шықәса».

«Абаза -ТВ» акорреспондент Марианна Котова Аԥсны Аџьынџьтәылатә еибашьраан хатәгәаԥхарала еибашьра иааз ирызку аматериал азы аԥхьахә ланашьоуп.

«Абаза-ТВ» арежиссиор Виола Кәакәасқьыр аицлабра аҳамҭа ҷыда ланашьоуп.

Аинформациатә маҵзура Sputnik Аԥсны аусзуҩцәа хә-номинациак рҿы аиааира ргеит: Белла Кәарҷиа аԥхьахә ланашьан «Иреиӷьу арадиоматериал» азы, иара убас «100 шықәса зхыҵуа жәлар рдипломатиа» акатегориаҿы; Наала Мықәба Урыстәыла аус ацура иазкуи акультура-гуманитартә усеицуреи ирызку аноминациаҿы аиааира лгеит; Лана Аԥшьлаа аҳамҭа лоуит аноминациа «Иҷыдоу арратә операциа атематика» аҿы. Асмаҭ Ҵәыцьба аинтернеттә ресурсқәеи аблогқәеи равторцәа рыбжьара далкаан.

Аинформациатә маҵзура Sputnik Аԥсны, иара убасгьы иалкаан аԥсуа-аурыс еизыҟазаашьақәа рыҿиареи рырӷәӷәареи рҿы рлагалеи Россотрудничество аусура профессионалла аӡыргареи рзы. Сынтәа ҷыдала ахшыҩзышьҭра арҭеит аҭоурыхтә хҭысқәа: Владислав Арӡынба диижьҭеи 80 шықәса аҵреи Аиааира Дуӡӡа 80 шықәса ахыҵреи.

Ҭырқәтәыла ихыркәшахеит

«Хьыбла Гьерзмаа шәаалыԥхьоит...»

Декабр 23 азы Анкара имҩаԥысит XXIII амузыкатә фестиваль «Хьыбла Гьерзмаа шәаалыԥхьоит...» ахыркәшаратә концерт. Уи мҩаԥыргеит Урыстәыла акультура Аминистрреи, акультуратә аԥшьгамҭақәа Рпрезиденттә фонди, «Альфа-Банк» апартниор хадеи иҟарҵо адгыларала. Раԥхьаӡа акәны афестиваль хыркәшахеит Ҭырқәтәыла. Ахәаԥшцәа иддырбеит авокалистцәеи аконцертмеистрцәеи Жәларбжьаратәи рконкурс аҟны аиааиреи аԥхьахәқәеи згахьоу рконцерт, Хьыбла Гьерзмаа аԥхьа днаргыланы.

Аҭырқә зызӡырҩцәа рзы асценаҿ иқәгылеит аконкурс ажиури мацара акәымкәа, Урыстәылеи аҳәаанырцәи иналукааша рмузыкатә театрқәа рганахьала азхаҵара заухьоу анагӡаҩцәа қәыԥшцәа: Евгени Бовыкин, Екатеринбург, атеатр «Урал Опера Балет» асолист; Дамир Садуахасов, Абаи ихьӡ зху аопереи абалети Ҟазахтәи рҳәынҭқарратә академиатә театр асолист; Мариа Лупарева, Станиславскии Немирович-Данченкои рыхьӡ зху Москватәи академиатә музыкатә театр асолистка; Карина Ховалыг, Г.П.Вишневскаиа лыхьӡ зху аоператә шәаҳәара Ацентр асолистка. Ашәаҳәаҩцәа рықәгылара мҩаԥысит Хьыбла Гьерзмаа лконкурси Сергеи Рахманинов иконкурси актәи рпремиа алауреат Хьыбла Гьерзмаа, амузыка Санкт-Перербургтәи Аҩни, арадио «Орфеи» артист Владимир Вишнескии рхадарала.

Традициала XXIII афестиваль аартын Аԥсны, Хьыбла Гьерзмаа лыԥсадгьыл аҟны. Ииуль 31 азы Аҟәа, ажәҩан хты аҵаҟа асценаҿы ашәаҳәаҩ ссир илыцықәгылеит адунеи аҿы еицырдыруа аԥианиноарҳәаҩ Денис Мацуев, Урыстәыла атеатр ду асолист Игор Головатенко. Сахьаркыратә ажәала ахәылԥаз ирԥшӡеит иналукааша актиор Евгени Книазев. Аконцерт мҩаԥысит Антон Гришанин наԥхгара ззиуа Москватәи аҳәынҭқарратә академиатә симфониатә оркестр алахәрала.

Аԥснытәи аконцертқәа рышьҭахь афестиваль агастрольқәа рахь ииасит: авокалистцәеи аконцертмеистрцәеи жәларбжьаратәи рконкурс алауреатцәа Урыстәыла ақалақьқәеи аҳәаанырцәи рахь аныҟәарақәа ирылагеит. Апрограмма иамҽханакит Урыстәылатәи ақалақьқәа – аладеи атәыла ацентрқәеи инадыркны Аҩадеи, Урали, Сибреи, Мрагылара Наскьеи рҟынӡа. Хәымз ирылагӡаны артистцәа ықәгылеит Иркутск, Улан-Батор (Монголиа), Магадан, Петропаловск-Камчатск, Иарославль, Воркута, Петрозаводск, Сургут, Астрахан, Москва, иара убас Гатчина, Обнинск.

2025 шықәсазы аԥсеиҭакра ашьҭахь, афестиваль Европатәи асценахь икылсит: Октиабр азы Венеи Прагеи рҭоурыхтә камертә залқәа рҟны х-концертк мҩаԥыргеит. Ҭагалан, октиабр 15 азы Аҟәа мҩаԥысит амҽхак ҷыда змаз даҽа концертк – Хьыбла Гьерзмааи, Владимир Спивакови, Урыстәыла амилаҭтә филармониатә оркестри ахәаԥшцәа иддырбеит алегендартә программа «Бзиа узбоит уара, аԥсҭазаара!», аибашьреи аибашьрашьҭахьи раан иаԥҵаз ашәақәа. Афестивальтә мҩа хыркәшахеит Москва, ноиабр 20 азы алауреатцәеи Хьыбла Гьерзмааи реицықәгылара ала.

Владислав ду игәалашәараз

Ес-ииуа ирыциуа

Наира Сабекиа

Ес-ииуа ирыциуа, иахьа иҳамоу ҳхақәиҭра ахаҿы игылаз Аԥсны Раԥхьатәи Ахада Владислав Арӡынба диижьҭеи сынтәа 80 шықәса ҵуеит. Абри арыцхә азгәарҭеит Аԥсны ахы инаркны аҵыхәанӡа. Зыԥсҭазаара ҳхақәиҭра иахҭнызҵаз Ауаҩы лаша ихьӡ, иус дуқәа абиԥарақәа еимырдоит.

Аԥснытәи аҳәынҭқарратә университет аҟны мҽхакы ҭбаала иазгәарҭеит Владислав Григори-иԥа Арӡынба диижьҭеи 80 шықәса аҵра иазкыз амш.

Ауниверситет афоие аҟны еиҿкаан Владислав Арӡынба изкыз афотоцәыргақәҵа, урҭ аагоуп С.Дбар ихьӡ зху Аԥсны жәлар Рџьынџьтәылатә Еибашьра Аҳәынҭқарратә музеи аҟнытә.

Аԥсны Раԥхьатәи Ахада ииубилеитә хәылԥазы аартын Аԥсны агимн арҳәарала, еизаз зегьы минуҭктәи ҿымҭрала дыргәаладыршәеит Владислав Григори-иԥа Арӡынба.

Аиубилеитә хәылԥазы ашҟа иааит: Аԥсны Аԥыза министр Владимир Делба, уи ихаҭыԥуаҩ Џьансыхә Нанба, Жәлар Реизара Аиҳабы Лаша Ашәба, акультура аминистр Даур Ақаҩба, аҵарадырра аминистр Хана Гәынба, Россотрудничество ахаҭарнак Татиана Степанова, Аԥсны абыргцәа рхеилак аиҳабы Аполлон Думаа, Аԥсны Афырхаҵа Аслан Кобахиа, аибашьра ахьӡаԥша Аҳәынҭқарратә музеи аиҳабы, Аԥсны Афырхаҵа Мзиа Беиа, Аԥсны Раԥхьатәи Ахада иԥшәмаԥҳәыс Светлана Џьергьениа. Владислав Арӡынба ихьӡ анаунагӡатәраз, ҳхақәиҭра зхы ахҭнызҵаз ҳҵеицәа ргәалашәараз ауаҩы илымшара лылыршо иааиуа Гугуца Џьыкрба.

Аԥснытәи аҳәынҭқарратә университет аректор академик Алеко Гәарамиа аиубилеитә хәылԥаз аҟны дазааҭгылеит ҳажәлар раԥхьагыла Владислав Арӡынба иахьа иҳамоу ахақәиҭра аагаразы илиршаз шшьардаӡоу. Уи иҵарадырра, ихаҭара, иԥсадгьыл ашҟа имаз абзиабара ду ҳара иахьа еиҵаҳааӡо аҿар ирылаҳааӡароуп, Владислав дмыԥсӡеит, уи ихәҭак ҳара иҳалоуп», – иҳәеит иара.

Асценаҿы астудентцәа аԥхьон инеимда-ааимдо атәыла Ахада изкны Витали Амаршьан, Рушьбеи Смыр уҳәа ҳаклассикцәа иаԥырҵаз ажәеинралақәа. Аԥсны зҽаԥсазтәыз артист Роза Чамагәуа лнаԥхгарала астудентцәа инарыгӡеит ашәа «Шәнеибац».

Аиубилеитә хәылԥазы еиҿызкааз иҭабуп ҳәа раҳәо дықәгылеит Светлана Џьергьениа. Лара ирзеиӷьалшьеит аҿар ҵарадыррала еснагь аԥыжәара рымазарц асеиԥш иҟоу аиԥыларақәа апатриотизмра шрыланааӡо. «Уԥсадгьыли ужәлари ирыхәҭоу анынаугӡа уи ԥхьаҟа унанагоит, уарӷьацоит», – лҳәеит лара.

Ауниверситет аректор ихаҭыԥуаҩ анаукатә ҟәша аиҳабы Џьулетта Адлеиба лықәгылараҿ иазгәалҭеит ашықәс зегьы ауниверситет аҿы ишымҩаԥысуаз Аԥсны Раԥхьатәи Ахада иԥсҭазаареи инаукатә рҿиареи ирызкыз аусмҩаԥгатәқәа рацәаны, ари иахьатәи аиԥылара сынтәатәи ашықәсазтәи хыркәшаратә усумҭоуп, насгьы иалылкааит ауниверситет аушьҭымҭа, аҭоурыхдырҩы Џьамбул Инџьгиа Владислав Арӡынба изкны афильм шаԥиҵаз.

Анаҩсан аиубилеитә хәылԥазы иалахәыз идырбан «Владислав Ардзинба. Искусство возможного», зыхьӡу Џьамбул Инџьгиа иҭихыз афильм.

Аиубилеитә хәылԥазы ахыркәшамҭаз Владислав Арӡынба изкны ажәа иҳәеит Аԥсны абыргцәа рхеилак аиҳабы Аполлон Думаа. Уи гәыблыла игәалаиршәоит Аԥсны аҵеи лашеи иареи реиниарақәа рҭәы, уи иазкны астатиақәагьы иҩхьеит. «Владислав Арӡынба ихы зқәиҵаз аус башамхеит. Аҿар зегьы ишәуалԥшьоуп ихьӡ анаунагӡатәра, пату ақәҵашьа шәақәшәаат», – иҳәеит иара.

В.Г.Арӡынба диижьҭеи 80 шықәса аҵра иазкны

Ухьӡ рхашҭӡом

Ҳажәлар рҿаԥхьа аҭоуба шьҭоуҵеит,
Амҩа иаша ҳа ҳануҵеит.
Нхыҵи-Аахыҵи зегь еидукылеит,
Аӡәк еиԥш ҳаӷа иҿагылеит.

Анцәа хыхьынтә уаҳзылбааишьҭит,
Ахақәиҭра ҳара иаҳзааугеит,
Аиҭаҿиара амҩа ҳа ҳануҵеит,
Ухьӡ лаша ҳара иаҳзынужьит.

Игәрымуа еилашуаз Гәымсҭа ахықәан
Ҳаԥсуа бираҟ аҿаԥхьа ишьамхышлон,
Ухьӡ ианықәуан, ҭоуба шьҭарҵон,
Ужәлар ахақәиҭраз ԥхьаҟа ижәылон.

Ахақәиҭра есымша уашьҭан
Ухәыцрақәа ԥшьан, ишәан-изан.
Ухьӡ рхашҭуам абиԥара
Иҟанаҵ ҳ-Аԥсынра.

Иахьа уагәыҵаҳәҳәоуп удгьыл гәакьа – Ешыра,
Иааирала иалҵыз амца-ашыра
Еиԥымҟьо илеиуа аӡиас Гәымсҭа,
Иахылаԥшааит уԥсаҭа.

Диана Таниаԥҳа

Збаҩхатәреи зԥышәеи хеибарҭәаауаз

80 ш. ихыҵуазаарын

Апоет, апублицист, аиҭагаҩ, ауаажәларратә усзуҩы, Аԥсуа ҳәынҭқарратә телехәаԥшра раԥхьатәи аредактор хада Рауль Зыкәыр-иԥа Лашәриа, иахьа иԥсы ҭаны ижәлар дрылагылазҭгьы, ихыҵуазаарын 80 шықәса.

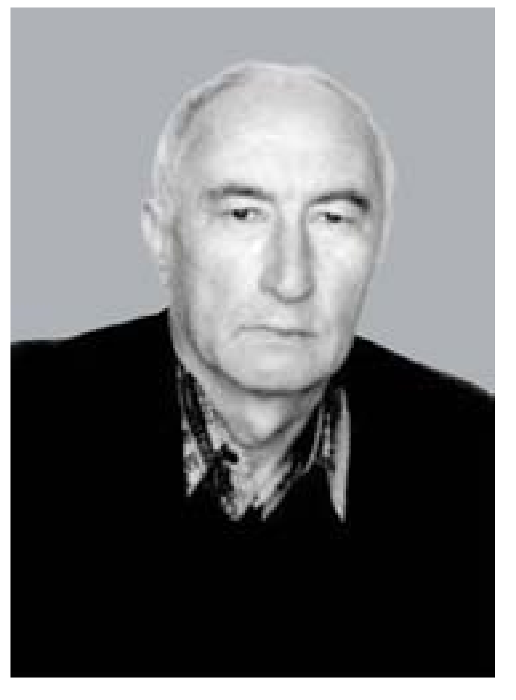

Аԥсуа поезиа аҟны аӡәы диламҩашьо зхатәбжьы змаз, СССР-и Аԥсни рышәҟәыҩҩцәа Реидгылақәа, анаҩс – Аԥсны ашәҟәыҩҩцәа Рассоциациа, СССР-и Аԥсни ржурналистцәа Реидгылақәа рлахәыла Рауль Лашәриа диижьҭеи 80 шықәса аҵра иазкыз агәалашәаратә хәылԥазы мҩаԥган Д.Гәлиа ихьӡ зху Аԥсуаҭҵааратә институт аҟны.

Уи аартуа, Аԥсуаҭҵааратә институт аиҳабы Арда Ашәба дазааҭгылеит апоет, апублицист, аиҭагаҩ Рауль Лашәриа ихаҭареи ирҿиаратә усуреи. Идырреи ипрофессионалтә ҩаӡареи шыҳаракыз дазааҭгыло иҳәеит: «Рауль Лашәриа инапы иҵыҵуаз, уаҳа аԥхьара, ахәаԥшра аҭахӡамызт, уи апоезиа, аиҭагара уҳәа еилеигӡоз ахырхарҭақәа инарҷыданы редакторк иаҳасабала иусура даара иҿырԥшыган».

Апоет иԥсазаареи ирҿиареи инарҭбааны дырзааҭгылеит Аԥсны ашәҟәыҩҩцәа Рассоциациа ахантәаҩы Владимир Занҭариа иқәгылараҿы.

«Зхатә дунеихәаԥшышьа змаз, зҩымҭақәа даҽа дунеик ахь уназго, 60-70-тәи ашықәсқәа рзы аԥсуа поезиа аҟны ицәырҵыз ажәа сахьарк азҟаза Рауль Лашәриа иҩымҭақәа уанрыԥхьо хәыцра шәкы узцәырыргоит, уи иажәеинраалақәа рҵакы ҵаулоуп, еиуеиԥшым ахырхарҭақәа рахь иурхар алшоит.

Қәра дук изнымҵит, изаамҭанымкәан зыԥсҭазаара ҿахҵәаз апоет, аха ҿыгҳарала идуум, зҵакы ҵаулоу иажәеинраалақәа реизгақәа, ишәҟәқәа аԥсуа литература ихьыршәыгәқәаны иазынижьит.

Дырмит Гәлиа изку ажәеинраала акәзар, даара ажәа лыԥшаахла иаԥҵоу инарҵауланы узырхәыцуа, ҳажәлари ҳаԥсадгьыли рлахьынҵа зегь гәылҭәааны ари ажәеинраала ацәаҳәақәа ирылубаауа, ианыԥшуа иҩуп. «Слахьынҵа аҿаԥхьа», «Сдоуҳа ашҭа» уҳәа иргәылоу ажәеинраалақәа рыԥхьарахь уиасаанӡа, урҭ рыхқәа иуарҳәо мацарагьы акыр аанагоит, рҵакы ҵаулоуп», – иҳәеит уи.

Иқәгылара хыркәшо, Владимир Занҭариа иазгәеиҭеит, Рауль Лашәриа игәы каршәны, арҿиара, ажәеинраалақәа рыҩра мацара даҿызартә еиԥш аҭагылазаашьа шимамыз, еиуеиԥшым аҭыԥқәа рҟны аусуракәа шеидибалоз.

Аиашазы, ахӡыргара зцәа иаламыз апоет, апублицист, аиҭагаҩ Рауль Лашәриа аус иуан агазеҭ «Аԥсны ҟаԥшь», «Акоммунизм ахь» рҟны еиҭагаҩыс, ажурналқәа: «Амцабзи» «Алашареи» рҟны аҭакзыԥхықәу маӡаныҟәгаҩыс. Аҵыхәтәантәи аамҭазы аус иуан Аԥсуаҭҵааратә институт алитература аҟәша аҭҵаарадырратә усзуҩыс, Аԥсны ашәҟәыҩҩцәа Рассоциациа алитфонд деиҳабын, иара убас ажурнал «Аҟәа-Сухум», агазеҭ «Еҵәаџьаа» рыҟәшақәа рнаԥхгаҩыс дыҟан.

Рауль Лашәриа иџьабааи илагалеи рацәоуп иара убас аԥсуа милаҭтә журналистика аҿиареи ашьақәгылареи рҿы. Уи Аԥсуа ҳәынҭқарратә телехәаԥшра раԥхьатәи аредактор хадас дыҟан. Иахьа Аԥсуа телехәаԥшра аефир ахь излаҭыҵуа аинформациатә дырраҭара ахьӡ «Амшеикәшара» зхәыцыз, авторс иамоу Рауль Лашәриа иоуп.

Хаҭала, Аԥсуа телехәаԥшра аҟны иусура атәы дазааҭгылеит, уи анаадырт Рауль Лашәриа аус ицызуаз афилологиатә ҭҵаарадырракәа рдоктор Гәрам Амқәаб.

Ииасхьоу аамҭала Рауль Лашәриа ихцәажәара шицәыуадаҩыз азгәаҭо, Гәрам Амқәаб иқәгылараҿы ҷыдала инаҵшьны иҳәеит Рауль Лашәриа ихаҭареи ирҿиаратә усуреи шеиҿкааз: «Ахӡыргара ицәаҩамызт, иажәа раӡан, ииҳәоз ҳәан, ииуаз уын, иажәеи иуси еимадан.

Ирҿиаратә усура акәзар, ҭакԥхықәрала дазнеиуан, ибызшәа цқьан, ибеиан, инапы иҵыҵуаз аматериал уаҳа азааҭгылара аҭахымызт.

Рауль Лашәриа иԥсҭазаара зегь ааидкыланы ижәлар рымаҵ аура иазкын, уи ирҿиара, иусура зегьы аҟны ианыԥшуан ижәлари иԥсадгьыли рахь имаз абзиабара.

Иуаҩра, ихаҭара даара иҳаракын, аԥсуара, аламыс, ауаҩра аныҟәгара дашьҭан, урҭ аԥҟаракәа еилазхәоз, ахымҩаԥгашьа ицәаҩамызт. Хаҭала сара исгәалашәом, ҳусеицура аамҭазы, аколлектив аҟны аӡәы игәы нирхеит, иахәҭам ажәак иеиҳәахьан ҳәа. Рауль ҟазшьала зегьы дырнаалон ибаҩхатәреи ипрофессионалтә ҩаӡареи инарҷыданы.

Гәрам Амқәаб иажәақәа рыхшыҩҵак шьақәыргәӷәо акыршықәса инеиԥынкыланы Аԥсуа телехәаԥшраҿы аус зуаз, хаҭала, Рауль Лашәриа аус ицызуаз Ҭина Қорсаиаԥҳа иазгәалҭеит Рауль уаҩык иаҳасабала даара иҟазшьа штатаз.

«Ашьац иаӷрамгылоз» – ззырҳәоз иакәын Рауль Лашәриа. Уи атекстқәа анириашозгьы, «ишыҟоугьы бзиоуп, аха абас иҳариашар еиӷьуп, уара угәы ишԥаанаго» ҳәа аӡәы игәы нымхарц дразҵаауан, ишабалак акәымкәан, даара ихы ҳаҭыр ақәҵаны, ламысла, уаҩышәала дырзыҟан зегьы». Лцәажәара хыркәшо даԥхьеит иажәеинраала. Р.Лашәриа, «Дырмит Гәлиа» .

Апоет, ажурнал «Алашара» аредактор хада Анатоли Лагәлаа иқәгылараҿы иазгәеиҭеит ажәеинраалақәа инарҷыданы, Р.Лашәриа даара ибзианы ишиқәҿиоз апародиа, иара убас дазааҭгылеит Р.Лашәриа ихаҭара, иаамысҭашәара аазырԥшуаз аԥсҭазааратә хҭысқәа.

Аԥшҩы илзикыз «Нато» захьӡыз астатиа, анаҩс, Рауль Лашәриа ажәеинраалагьы злихыз аԥхьаҩцәа даара ибзианы ирыдыркылаз шакәу азгәаҭо, Анатоли Лагәлаа даԥхьеит уи ажәеинраала аҟнытә цәаҳәақәак. Иажәа хыркәшо «усҟан Рауль Лашәриа ажәеинраала «Нато» азы агонарар ҩынтә еиҳатәны изыршәеит. «Аԥшҩы Нато леиҳа сара аԥара сырҳаит» ҳәа алаф иҳәон» – иҳәеит уи.

Раули Лашәриа гәаҭалагьы, дәахьылагьы даара иԥшӡаз, ибеиаз уаҩын. Уи иаамысҭашәара рныԥшуан ихымҩаԥгашьеиԥш ирҿиарагьы.

Иажәеинраалақәа рҵакы ҵаула иаҵубаауеит, шамахамзар, амистикатә ҟазшьа, урҭ ухьадырԥшуеит иҩбоу ахшыҩзцара, ахь», – лҳәеит апоет, ахәыҷтәы журнал «Амцабз» аредактор хада Гәында Сақаниаԥҳа лықәгылараҿы.

Ахәылԥаз аҟны иқәгылаз апоет, ажурнал «Аԥсны аҟазара» аредактор хада Геннади Аламиа, афилологиатә ҭҵаарадырракәа ркандидат Уасил Аҩӡба уҳәа егьырҭгьы ажәа ԥхақәа рҳәеит апоет хатәра, ауаҩы аамысҭашәа Рауль Лашәриа изкны.

Аиқәшәара ахыркәшамҭаз уахь имҩахыҵызи уи аиҿкааҩцәеи Лашәриаа рыхьӡала иҭабуп ҳәа ралҳәеит Нонна Лашәриаԥҳа. Лықәгылара хлыркәшеит лхаҭа Рауль Лашәриа изылкыз ажәеинраалала.

А. Хәырбыц-ԥҳа

Аамысҭашәаара згымыз ауаҩгәыҭбаа

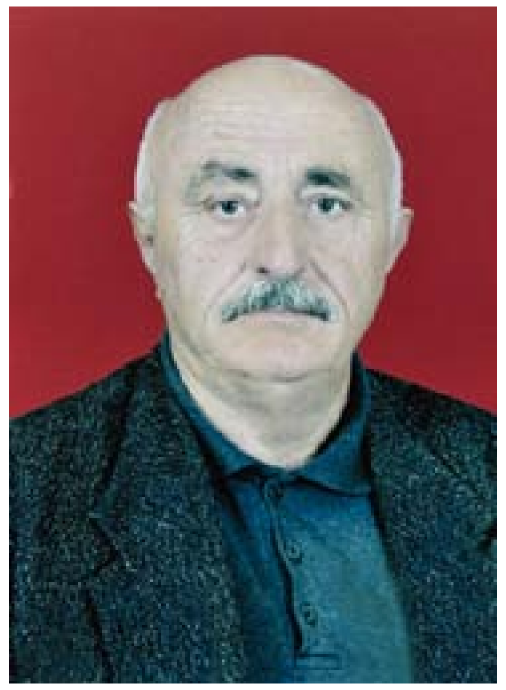

Шьаликәа Камкиа – 95 ш.

Вахтанг Аԥҳазоу

Аԥсуа милаҭтә журналистика амаҵ азызуаз рахьтә абжьаратәи абиԥара иаҵанакуаз, злагалагьы шьардоу апублицист, ажурналист, ашәҟәыҩҩы Шьаликәа Ҭемраз-иԥа Камкиа жиижьҭеи 95 шықәса ҵуеит.

Шь.Камкиа диит 1930 ш. декабр 29 рзы Очамчыра араион Аӡҩыбжьа ақыҭан. Иан Верчка (Гәагәа) Аҭара ақыҭан инхоз, унеишь-уааишь ҳәа зарҳәоз, ҳаҭыр зқәыз Шьааб Быҭәба иԥҳа лакәын. Ҭемраз Аӡҩыбжьа ақыҭатә-хархәаратә гәыԥ аиҳабыс аус иуан. Хара имгакәа Аԥсныхәаахәҭра иатәыз араион-қыҭатә хархәаратә гәыԥ аиҳабыс диаргоит. Зус ламысла иазнеиуаз, ауаа рнаалашьа иақәшәоз Ҭемраз дазыԥшӡамкәа харада ахара идҵаны дҭаркуеит 1937 шықәсазы.

Аҭаацәа рзы ари ааха дуун. Иԥшәмаԥҳәыс, ԥшьҩык арԥарцәа ран Верчка лхәыҷқәа лнапы иаанхалеит, ахьамҭара зегьы лыжәҩа инықәлеит. Шьаликәа Аӡҩыбжьатәи ашкол аҟны актәи акласс аҿы дтәан. Ҭемраз залымдарала Асовет мчра даҿагылоит ҳәа ахара идҵаны ддырӡуеит. Рԥеиҳаб Қәаҭа 12 ш. шихыҵуаз иаалырҟьаны дрыԥхоит. Шықәсыкгьы мҵыцкәа, ихьыз ҳәа рзымдырӡо даачмазаҩхан иԥсҭазаара далҵуеит ишьҭанеиуаз, 8 шықәса ирҭагылаз Котик. Арыцҳара ду зышәхымс ихыҵыз ран илзынхаз лыхшара ҩыџьа аибара рынмырԥшкәа рааӡара лҽазылкит. Уи мацара акәымкәа, «Ажәлар раҕа иԥшәмаԥҳәыс» ҳәа ҽеԥныҳәак лмоурц аколнхараҿы аус луан, ақыҭауаа дрылагылан.

Шь.Камкиа ихәыҷра шықәсқәа рзы иаб дахьиԥхаз хьаас ишимаз Аҵьынҵьтәылатә еибашьра Дуӡӡа ҵысит. Аҕа Аԥсны ашьхақәа рҟынӡа дааӡеит, ашәарҭара ду инҭагылеит. Аҿагыларақәа раан ахәра зауыз рахьтә иҟан Аӡҩыбжьатәи ахәышәтәырҭахьгьы иааргоз. Уи иазымкуа ианалага Аӡҩыбжьатәи ашколгьы агоспиталь алырхит. Аҭаҩҵа егьырҭ ашколқәа рахь ииаргон. Шьаликәа иакәзар, Тамшьтәи абжьаратәи ашкол даднакылеит рқыҭа еиуаз Ипполит Инал-иԥа ибзоурала.

Абасала, Тамшьтәи ашкол аҟны иҵара хиркәшеит, егьӡбеит Аҟәатәи арҵаҩратә институт дҭаларц. Аԥышәаракәа рыҭираан – аҵыхәтәан, ақырҭшәа ахьизымдыруаз аҟнытә дрыдрымкылеит. Ари аус аҟынгьы ихаҵгылашаз диоуит. Кьамсыс Лашәриа Аҟәа дахьнеишаз иабжьеигеит. Убри ала арҵаҩратә институт аиҳабы дидимкылар амуа даатагылт. Ишыҟалазаалакгьы иреиҳау аҵараиурҭа дҭалеит.

Шь.Камкиа даныхәыҷыз инаркны маха-шьахала дыҕәҕәан, деиҿамсын. Ашкол данҭаз, араион аҟны аспорттә еицлабрақәа иҽрылаирхәуан. Абҵы аршәреи, ахаҳәырԥареи, аиԥхныҩлареи уҳәа рҟны аԥхьахәқәа ааникылон. Аинститут данҭалагьы аспорт дазыркит. Қырҭтәыла аҩнуҵҟа аинститутқәа рыбжьара аицлабрақәа рымҩаԥгараан аԥхьахәқәеи аҳамҭақәеи ианаршьахьан. Иара убас Аԥснытәи ахысцәа ркоманда далахәын, Қырҭтәыла иахьаҵанакуаз аицлабрақәа рҟны аҩбатәи аҭыԥ ианаршьахьан.

Шь.Камкиа игәалашәаракәа рҟны иҩуеит: «Аԥсуа бызша агәыблра исымаз еихазҳәаз, изырбзазаз Аӡҩыбжьатәи сырҵаҩы Гвилиа Ҭамшьыгә-иԥҳа Делбеи Тамшьтәи сырҵаҩы Лагәлаа-Кобахиа Надежда Михи-иԥҳаи роуп. Саргьы схәыҷаахыс ԥсықәарас иԥхьаӡаны, срызҿлымҳан аԥсуа жәлар рҳәамҭақәеи, рлафқәеи, ражәаԥҟақәеи, рлакәқәеи реизгара, ашәҟәы ранҵара...»

Аҵара иҽаназик ашәҟәыԥхьара бзиа ибон. Алитература агәыблра шьҭикааит, ажәеинраалақәа рыҩраҿгьы иҽԥишәо далагеит. Раԥхьатәи иажәеинраала «Сқыҭа» Аҟәа иҭыҵуаз «Альманах» аҟны икьыԥхьын. Уи нахысгьы акык-ҩбак анылеит. Аинститут данҭаз ииҩыз раԥхьатәи иповест аибашьра атема иазкын. Агазеҭ «Аԥсны ҟаԥшь» аредакциахь ианрыдигала ианырҵеит. Абасала алитература дазхьаԥшуан. Аԥсуа драматә театр аҟны – аԥхынтәи аԥсшьара мшқәа раан ақыҭақәа рахь ианцоз дрыццон, иҟалон артист иагхаз даниԥсахуаз, ироль анынаигӡоз.

Шь.Камкиа Аҟәатәи арҵаҩратә институт далгеит аурыс бызшәеи алитературеи рырҵаҩы изанааҭ иманы. Иҵара ашықәсқәа раан еиҳагьы дазҿлымҳахеит ибжьаӡхьоу ажәытә ажәақәа реизгара, маҷ-маҷ еидикылон.

Аинститут даналга, ишаԥыз еиԥш, аусура дрышьҭит Гәылрыԥшь араион Ҟәарасатәи абжьаратә школ ахь рҵаҩыс.

Ҩышықәса аус иухьан, аҵара-ааӡара аус дагәыланахалон, дашьцылон. Аха, иқыҭауаа иҟарҵоз аҳәарала, Аӡҩыбжьа ақыҭсовет ахантәаҩыс дахадыргылоит. Ақыҭа ҭбаан, уааԥсыралагьы ирацәаҩын. Уи иаҵанакуан аколнхарақәа ҩба, аԥсыӡ колнхареи, абжьаратә школқәа ҩбеи уҳәа ахәаахәҭратәи абзазаратәи ҵакы змазгьы. Ақыҭа ԥсҭазаара иазкыз истатиақәа ишьҭуан агазеҭқәа «Аԥсны ҟаԥшь», «Советская Абхазия» рредакциақәа рахь. Уи инаҷыданы ажәабжьқәеи жәлар рҳәамҭақәеи, ахәыҷқәа рзы алакәқәеи рзааишьҭуан ажурналқәа «Алашареи» «Амцабзи».

Аԥсуа периодикатә кьыԥхь аҟны Шьаликәа ихьӡ рдыруа иҟалеит. Усҟан агазеҭ «Аԥсны ҟаԥшь» (иахьа –«Аԥсны») аредактор хадас иҟаз Николаи Басиаҭ-иԥа Киут уи иҩымҭақәа гәеиҭахьан, ишицааиуазгьы дацклаԥшуан. Акадрқәа злазымхоз ала, избеит аредакциахь аусура диаигарц. Аԥсны анапхгара рҟны азин ылхны, дикәгәыҕны аредакциаҿы аусура далаиргеит, аԥхьа хатә корреспондентс, ашьҭахь аинформациа аҟәша аиҳабыс.

1956 ш. инаркны Шь.Камкиа иԥсҭазаара аԥсуа милаҭтә газеҭ иадҳәалахеит. Иашьа Нурбеи иакәзаргьы, Қарҭтәи атеатртә институт далганы Аԥсуа театр аҿы аусура далагеит, ахәаԥшцәа деицырдырит. Аԥсны жәлар рартист ҳәа аҳаҭыртә хьӡы ихҵан. Атеатртә ҟазараҿы имҩашьауа зышьҭа аанзыжьыз аҟазацәа дуқәа дыруаӡәкуп.

Шь.Камкиа Аԥсны арнаионқәеи ақыҭақәеи рҟны ҳаҭыр иқәын, журналистк иаҳасабала адагьы Аԥсуара еиламырсӡакәа иныҟәызгоз иакәны дырдыруан. Аҳақьым Цицина Барганџьиеи иареи рыԥсҭазаара еиларҵеит, дрыхшеит аԥҳа – аҳақьым изанааҭ змоу Фатима.

Агазеҭ «Аԥсны ҟаԥшь» аредакциа Шь.Камкиа инеиԥынкыланы 40 шықәса дазааԥсеит. Еиуеиԥшым ашықәсқәа раан аинформациеи акурортқәеи, амедицинатә ԥсҭазаареи рыҟәша деиҳабын, ҽазны – аџьажәлар рышәҟәқәа рыҟәша.

Аредакциаҿы иусурала, иеиҵбацәа аҿырԥшы дирбон, иҿырҵаауаз рацәан. Агазеҭ ианылон аԥсҭазаара дагәылаԥшны иҵәыригоз атемақәа, ауаажәларраҿы злагала дууз, ахьӡаԥша змаз ауаа ирызкыз икьыԥхьымҭақәа, астатиақәа, аочеркқәа, арепортажқәа уҳәа.

Иҩымҭақәа еидызкылаз раԥхьатәи ишәҟәы иахьӡуп «Кәыдры ацԥхьқәа». Иҭижьит иара убас ажәаԥҟақәа реизга «Ахьҟәырҷахақәа» (1970), ажәабжьқәа реизга «Алаҕырӡ мҵаа» (1977), «Ҽԥыхәшәк ацәымса» (1979), «Уахыктәи ақәа», «Ажәа хьыршәыгәқәа» (1985), «Абрыскьыл инаиркны иахьанӡа» (1988), «Ажәақәа рдунеи» (аҩбатәи ахәҭа (2009).

Шь.Камкиа ирҿиамҭақәа еиҭаргахьеит иаагозар анемец, асерб, аполиак, ауаԥс, адыга, аеран, азербаиџьан бызшәақәа рахь.

Шьаликәа Ҭемраз-иԥа Камкиа СССР ажурналистцәа Реидгыла далан 1958 ш. инаркны. «Қырҭтәыла акультура зҽаԥсазтәыз аусзуҩ» ҳәа аҳаҭыртә хьӡы ихҵан, ианашьан акыр аиҳабыратә ҳамҭақәа. Аԥсҭазаараҿы зышьҭа аанзыжьыз аинтеллигент, ауаҩгәыҭбаа, ауаҩы аамсҭашәа, аԥсуа милаҭтә кьыԥхь еиԥш, аӡәы ҳәа иуаажәлар дрыԥхеит 2008 шықәсазы. Аха ихьӡ рхаштуам, уи аус зциуаз иколлегацәа реиԥш, иҩызцәа, ибзианы дыздыруаз зегьы.

Алитература лгәы азыбылуан

Нелли Сабекиа диижьҭеи 75 шықәса ҵит. Нелли Иван-иԥҳа Сабекиа диит 1950 шықәса декабр 25 рзы Очамчыра араион Ҷлоу ақыҭан. Далгеит Ткәарчалтәи ахәбатәи абжьаратәи ашкол.

1970-тәи ашықәсқәа раан Тҟәарчал ақалақь Д.И. Гәлиа ихьӡ зху Акультура ахан аҟны аус руан еиуеиԥшым арҿиаратә кружокқәа, 1955 шықәсазы аусура иалагаз ахаԥшьгаратә театр, ашьҭахь – 1965 шықәсазы жәлар ртеатр акәны ишьақәгылаз, иара убас ашахтиорцәа рхор, ахаԥшьгаратә авокалтә-инструменттә ансамбль «Дад», Бориси Фатимеи Џьопуаа рҭаацәаратә дует «Абырлаш», ахәыҷтәы хореографиатә ансамбль, акьанџьақәа ртеатр уҳәа. Иҟан егьырҭ атехникатә кружокқәагьы.

Аханатә еиҿкаахаз алитературатә кружок хара имгакәа алитературатә хеидкыла «Тҟәарчал абжьы» ахьӡырҵеит. Уи напхгара алҭон дышқәыԥшыз апоезиа абзиабара шьҭызкааз, зхатәы жәеинраалақәа зыҩуаз Нелли Сабекиа. Акультура ахан аҟны атрадициа бзиақәа шьақәгылахьан алитературатә еиԥыларақәа реиҿкаараҿы. Еиуеиԥшым ахәылԥазқәа, аиубилеиқәа, астол гьежьқәа, ашәҟәқәа рӡыргара уҳәа имҩаԥыргоз рацәан. Лассы-лассы урҭ ирыладырхәуан ааԥхьара зырҭоз аԥсуа шәҟәыҩҩцәа. Усҟан Тҟәарчали

Лаԥшьгарақәа иахьагьы ирхаштуам

Асахьаҳы: Н. Сабекиа аԥсуа шәҟәыҩҩцәа рыгәҳаны

Аҟәеи ирыбжьаз алитературатә еимадарақәа рымҽхак ҭбаан. «Тҟәарчал абжьы» еиднакылоз ражәеинраалақәа апериодикатә кьыԥхь ианылон. 1983 ш. «Тҟәарчал абжьы» ахьӡны ажәеинраалақәеи, ажәабжьқәеи, аскетчқәеи реизга хазы шәҟәны Аҟәа иҭыҵыз иагәылалеит Кә. Чыргынӡиа, Гь. Нарасқәуа, Б. Барцыц, И. Аҳәба, В. Кәакәасқьыр, Н. Сабекиа, И. Бигәаа, А. Ҷкадуа, Гь. Адлеиба, Л. Хынҭәԥҳа, Гь. Шьаданиа, А. Кархалаа, А. Џьопуа, Н. Бганԥҳа, Р. Кобахиа, И. Џьопуа, Н. Салаҟаиа, С. Ҵәыџьба, Д. Быҭәба, В. Ҳараниа, И. Аџьынџьал, Қ. Гигинеишвили, С. Чакветаӡе, Б. Адлеиба рҩымҭақәа. Арецензиа азиуит аҵарауаҩ С. Зыхәба, аредакторс даиуит Р. Қапба, сахьаҭыхҩыс – Л. Евменов.

Ақалақьуаа рахьтә имаҷҩымызт алитературатә хеидкыла иалаз. Уахь имҩахыҵуан аԥсуа поетцәеи апрозаикцәеи. Ахан хыҵәцараҿы адоуҳатә культура еиднакылон еиуеиԥшым азанааҭқәа змаз, ашахтиорцәа аԥхьа инаргыланы. Урҭ аԥсуа милаҭтә культура иазҿлымҳан. Аԥсуаҵас иааӡаз рабиԥарақәа аԥсуа литература иаԥхьон, ҩымҭак анҭыҵлак ираҩрыжьуамызт. Иҟан аилыргарақәа анымҩаԥыргозгьы. Даара ахәшьара зҭатәу акоуп алитературатә хеидкыла иалаз рыҩнуҵҟа ишыҟаз зхатә ҩымҭақәа аԥызҵозгьы. Нелли лыкәша-мыкәша иҟаз алитература агәыбра длыркуан, дара уи агәацԥыҳәаара рнаҭон.

Апоет лажәеинраалақәа Аԥсны агазеҭқәеи ажурналқәеи рҟны иркьыԥхьуан, еиуеиԥшым аизгақәа ирнылон. Лажәеинраалақәа рыхәҭак агәылоуп «Аԥсуа поезиа антологиа. ХХ ашә.» (Аҟәа-Москва, 2001, аиҭаҭыжьра – Аҟәа-Москва, 2009). Хазы лышәҟәқәагьы ҭыҵуан.

Аҟәа иҭыжьын лажәеинраалақәа реизгақәа хԥа: «Амзаҿа» (1977), «Тҟәарчал ашьхақәа» (1983), «Ашьхаԥшӡа» (1986).

Нелли Сабекиа лыԥсҭазаара далҵит 2007 шықәсазы.

Акандидаттә диссертациақәа рыхьчара

Ахьӡқәа рыхҵоуп

Аԥсуа бызшәа ахархәара хра злоу апроблемақәа ирызкыз акандидаттә диссертациақәа рыхьчара мҩаԥысит Д.И.Гәлиа ихьӡ зху Аԥсуаҭҵааратә институт аҟны.

Декабр 17, ашьыжьтәи асессиа аартын «Аԥсны ақыҭақәа рҟны аԥсуа бызшәа ахархәара социолингвистикала аҭҵаара» атема иазкыз аусумҭа аазгаз Асҭанда Аҳәба лықәгыларала. Ари аҭҵаамҭа азырхиан академик Лили Ҳагба лыҭҵаарадырратә напхгарала аинститут абызшәа аҟәшаҿы.

Официалтә оппонентцәас иқәгылеит Аԥсны аҭҵаарадырракәа Ракадемиа академик Валери Кәарҷиа, апрофессор Сергеи Пазов, хадаратә усҳәарҭаны – Т.М.Керашев ихьӡ зху Агуманитартә ҭҵаарақәа Адыгеиатәи рреспубликатә институт.

Ҽынлатәи асессиа азкын «Ақалақь аҟны аԥсуа бызшәа ахархәара социолингвистикала аҭҵаара» атемала Лиубов Цәеиба лдиссертациа ахьчара. Аусумҭа ҭҵаарадырратә напхгаҩыс дыҟан афилологиатә ҭҵаарадырракәа рдоктор, Аԥсны аҭҵаарадыррақәа Ракадемиа академик, апрофессор Виачеслав Чрыгба.

Аҭҵааҩы хшыҩзышьҭра хада азылуит аҳәынҭқарра аҳтны-қалақь – Аҟәа абызшәатә ҭагылазаашьа. Абри аусумҭа аганахьала аоппонентцәас иқәгылеит афилологиатә ҭҵаарадыррақәа рдокторцәа Леонид Саманбеи Магомед Магомедови, хадаратә усҳәарҭаны – Урысҭәыла аҭҵаарадыррақәа Ракадемиа Ҟабарда-Балкартәи аҭҵаарадырратә центр аинститут.

Аимак-аиҿаккәа реихшьалақәа рыла, адиссертациатә хеилак алахәылацәа маӡалатәи рыбжьыҭарала еицәкны иазырыӡбеит Асҭанда Аҳәбеи Лиубов Цәеибеи афилологиатә ҭҵаарадыррақәа ркандидатцәа ҳәа аҵаратә хьӡқәа рыхҵара.

Декабр 18 азы иара убри аинститут аҟны имҩаԥысит адиссертациатә хеилак аилатәара. Уи хантәаҩра азылуан афилологиатә ҭҵаарадыррақәа рдоктор, академик, апрофессор Лили Ҳагба.

«Аԥсуа бызшәаҿы ахьыӡҟа аформақәа раарԥшышьа» атемала лусумҭа аалгеит Риҵа Сақаниа. Уи нагӡан Аԥсуаҭҵааратә институт абызшәа аҟәшаҿы. Аусумҭа хацыркын академик Л.П.Ҷкадуа лнапхгарала, ихыркәшан афилологиатә ҭҵаарадыррақәа рдоктор, апрофессор Леонид Саманба иҭҵаарадырратә напхгарала.

Аофициалтә аоппонентцәас иҟан афилологиатә ҭҵаарадыррақәа рдоктор, апрофессор Оҭар Ӡиӡариа, афилологиатә ҭҵаарадыррақәа ркандидат Билиал Хасароков.

Алацәажәара аихшьалақәеи маӡала абжьыҭареи рыла иазыӡбан Риҵа Сақаниа афилологиатә ҭҵаарадыррақәа ркандидат ҳәа аҵаратә хьӡы лыхҵара.

Ахада Иуспҟақәа рыла

Рџьабааи рылшамҭақәеи рзы

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба Леуанти Борис-иԥа Гыцба «Ахьӡ-Аԥша» аорден II аҩаӡара ианашьаразы Ауспҟа инапы аҵаиҩит, 1970–1980 шш. рзы амилаҭ-хақәиҭратә қәԥаҿы илагала дуи, Аԥсны Аџьынџьтәылатә еибашьраан иџьабааи, ауаажәларра-политикатә ԥсҭазаареи рҿы активла ихы ахьалаирхәуази рзы.

* * *

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба акыршықәсатәи аҭҵаара-рҵаҩратә усураҿы злагала рацәоу, ззанаҭдырра ҳараку аспециалистцәа азыҟазҵахьоу, афилософиатә ҭҵаарадыррақәа рдоктор, апрофессор, Аԥснытәи аҳәынҭқарратә университет афилософиеи акультурологиеи ркафедра аиҳабы Иван Дорофеи-иԥа Ҭарба «Аԥсны Аҳәынҭқарра аҭҵаарадырра зҽаԥсазтәыз аусзуҩ» ҳәа аҳаҭыртә хьӡы ианашьаразы Ауспҟа инапы аҵаиҩит.

* * *

Аԥсны Ахада Бадра Гәынба инапы зҵаиҩыз Ауспҟа ала Аԥсны Аҳәынҭқарреи Тырқәҭәыла иҟоу аԥсуа диаспореи реимадара аус аҟны илагала дуи, Сҭамԥыл ақалақь аҟны еиҿкаау Аԥсуа культуратә центр кәҿиарала напхгара ахьаиҭози рзы Џьиҳан Зафер (Ацәыҩба) ианашьоуп «Ахьӡ-Аԥша» аорден ахԥатәи аҩаӡара.

Очамчыра иаадыртуеит Ахьӡ-аԥша амузеи

Рыхьӡ анаунагӡатәра

1992-1993 шықәсқәа рзтәи Аԥсны жәлар Рџьынџьтәылатә еибашьра ахҭысқәа ирызку ахьӡ-аԥша амузеи аартра ргәы иҭоуп Очамчыра ақалақь аҿы. Амузеи аԥҵаразы ажәалагала иадгылеит араион ахадара, аҳәынҭқарра, ауаажәларра, аветеранцәа ҳәа аанацҳауеит «Очамыра информ».

Очамчыра араион ахада Алхас Кациа аусуратә еиԥылара мҩаԥигеит, уи иалахәын аибашьра аветеранцәа, Жәлар Реизара адепутатцәа Венор Бебиеи Алмас Акабеи, араионтә еизара адепутатцәа, араион ахадара акультуреи аҵареи рыҟәшақәа рхаҭарнакцәа.

Амузеи аԥҵаразы апроект алацәажәара иалагаанӡа аиԥылара иалахәыз, Аԥсны жәлар Рџьынџьтәылатә еибашьраҿы иҭахаз рбаҟа амҵан ашәҭшьыҵәарақәа шьҭарҵеит. Амузеи аԥҵара иалацәажәахьан уаанӡатәи араион ахада Беслан Бигәаа ихаан, уигьы ари апроект адгылара аиҭеит. Араион аҿы аҿар рпатриоттә ааӡара ахшыҩзышьҭра ду арҭоит, хатәгәаԥхарала еибашьуаз ргәалашәаара анаунагӡатәраразы аусура мҩаԥыргоит. Очамчыра араион аҿы иазԥхьагәаҭоуп школцыԥхьаӡа архивтә материалқәа реизгара знапы алазкуа агәыԥқәа реиҿкаара, аветеранцәа рԥылара амҩаԥгара, урҭ ргәалашәаракәа ранҵара. Иаартхо амузеи аиҳабы аамҭала инапынҵақәа назыгӡо Леила Кәакәасқьыр инаҵшьны иазгәалҭеит Мрагыларатәи афронт аибашьцәа рфырхаҵара анаунагӡатәра аус аҿы амузеи аԥҵара аҵак ҷыда шамоу. Аԥсны атрансфер арныҟәцаҩцәа Реилазаара ахаҭарнакцәа Беслан Мацаԥиеи Руслан Ҷокуеи амузеи аҿиаразы иарҭеит 150 нызқь мааҭ, Аԥсны амчратә усбарҭақәа рветеранцәа Реидгыла ахантәаҩы Рисмаг Аџьынџьал иаԥҵахо амузеи афонд иаиҭеит аибашьра иазку ҩ-шәҟәык.

Аԥсуаа рзинқәа амҩа рзылхразы

Ажәлар маҷқәа рызҵаарақәа ирызкны...

Ҭырқәтәыла инхо ҳтәылауаҩы, аҵарауаҩ Елчин Аӡынԥҳа Еиду Амилаҭқәа Реиҿкаара (ООН) Ажәлар маҷқәа рызҵаарақәа ирызкны Женева имҩаԥысуаз 18-тәи аилатәараҿы лақәгылара:

Иҭабуп, ахада ухаҵкы!

Ҭырқәтәыла инхо аԥсуаа ирхаҭарнаку ауаажәларратә хеидкыла KAFFED ахьӡала сцәажәоит. Иахьа ҳаԥсадгьыл Аԥсны икәынхо ҳауацәеи ҳтынхацәеи ауаҩы изинқәа реилагара аганахьала изҭагыло ауадаҩрақәа адунеи ауаажәларра рҿаԥхьа икәсыргылар сҭахуп.

Аԥсны еикәыршәоу адокументқәа атәылақәа жәпакы рҿы зынӡа иамыхәаԥшкәа мап рцәыркуеит. Аиразы-аԥсразы аршаҳаҭгақәа, аҭаацәара алазааразы аршаҳаҭгақәа, амедицинатә еилыркаагақәа, адипломқәа уҳәа иҟаӡамшәа ирыԥхьаӡоит. Ари аҩыза ахымҩаԥгашьа, ауааԥсыра рзакәантә хаҿреи, амедицинатә маҵзурақәа рахь рнеиреи, аҵаразы ирымоу азинқәа рхархәареи рымнахуеит. Абас ала, ауаҩы изинқәа Рзеиԥш декларациа апринцип хадақәа еиланагоит.

Арҭ улаԥш иҵамшәо проблемақәаӡам. Иҟаҵәҟьоу аԥсҭазаарақәа, есыҽны, ес-момент анырра ранаҭоит. Иарбанызаалак аполитикатә аргументк, ауааԥсыра абри аҩыза арыцҳара рҭаргылара азин рнаҭаӡом. Уи, иаахтны, иишаҵәҟьаны, ауаҩытәыҩса иаҳаҭыр аҕрагылара иаҵанакуеит.

Аиҭанеиааира иазку азинқәагьы мап ацәыркуеит. Зықьҩыла аԥсуа уааԥсыра дара рҳәаақәа рыҩнуҵҟа ашьацҳәа иакызшәа иҭакуп, адунеи аҳәынҭқаррақәа рахь аныҟәара рылымшакәа. Избанзар рдокументқәа Европа ахьынӡаназаазо мап рцәыркуеит. Ари – Ауаҩы Изинқәа Рзеиԥш Декларациа ажәаахатәи ахәҭаҷ ишиашоу, иаартыҵәҟьаны аилагара ауп иаанаго.

Ҳара, Еиду Амилаҭқәа Реиҿкаара иалахәу аҳәынҭқарракәа зегьы рахь ааԥхьара ҟаҳҵоит иахәҭоу ауснагӡатәқәа мҩаԥыргарц. Аӡәы идгыларазы акәӡам. Аполитикатә ҳәамҭақәа рыҟаҵаразы акәӡам. Аха аԥсуаа ауаҩытәыҩса изин хадақәа рахь рнеира алзыршо апрактикатәи агуманитартәи механизмқәа аус рыдырыразы. Арҭ амеханизмқәа егьырҭ аҭыԥқәа рҿы иҟоуп. Аусгьы руеит. Насгьы ауаа иаҭахым агәаҟрақәа ирцәырыхьчалоит.

Аҭынчрагьы агәымшәара аҭахуп. Аԥсни Қырҭтәылеи рыбжьара амч ахамырхәаразы ихымԥадатәиу аиқәшаҳаҭра ҟамлакәа аҭынчра аиқәырхара залыршахаӡом. Насгьы Аԥсны аиҿцәажәаракәа рыстол аҿы иҟаҵәҟьоу ганк аҳасабала иԥхьаӡамхар, иарбанызаалак цәажәарак алҵшәа аиуӡом. Ари политикаӡам. Ари аимак ҭынчымҩала аӡбара инақәыршәаны, жәларыцыԥхьаӡа рлахьынҵа аӡбара дара рнапы ишану атәы аазырԥшуа апринцип иадҳәалоу зинуп.

Ҭырқәтәыла иҟоу аԥсуаа ҳахьӡала иҟаҳҵо аҳәара – гәыкалоуп ишыҟаҳҵо, насгьы ирластәуп:

Адунеи зегьы, кыр аамҭа аахыс Аԥснытәи азҵаарахь иацәхьаҭцны, ирымбошәа игылоуп. Аха ауаҩы изинқәа еснагь агеополитикатә ҭахрақәа раԥхьа игылазароуп.

Насгьы, Аԥсны инхо дарбанзаалак ауаҩгьы, адунеи егьырҭ ауааԥсыра реиԥш изинқәеи разхаҵара даԥсоуп.

Иҭабуп.

Асахьаҭыхцәа рдунеи аҿы

Ашықәсаз иреиҕьу аҭыхымҭа

Аԥсны асахьаҭыхцәа Реидгыла иатәу ацәыргақәҵатә залаҿы имҩаԥысит ацәыргақәҵа «Ашықәсаз иреиҕьу аҭыхымҭа» аконкурс. Уи еиҿкаан 2001 шықәсазы Аԥсны акультура Аминистрра абзоурала. Аконкурс аҟны иалыркаауеит асахьаҭыхцәа русумҭақәа хԥа.

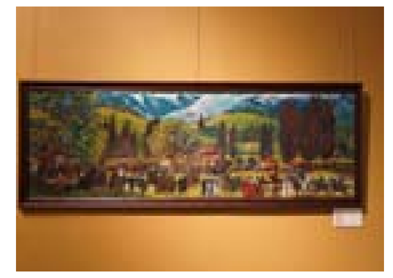

Сынтәа уи мҩаԥысит ианвар 19 рзы. Иалахәын аҿыханҵа, аграфика, аскульптура знапы алаку русумҭақәа, дара зегьы аԥҵан ҳазну ашықәс азы.

Ацәыргақәҵатә зал аҿы еизеит хыԥхьаӡара рацәала аҟазара абзиабаҩцәа, асахьаҭыхцәа ҿарацәа. Ацәыргақәҵа аалыртит азал аиҳабы Ельвира Арсалиа. Лара инаҵшьны иазгәалҭеит сынтәа ишацлаз иқәыԥшу асахьаҭыхцәа рхыԥхьаӡарагьы.

Аҭааҩцәа гәахәала иахәаԥшуан асахьаҭыхцәа ҿарацәа раԥҵамҭақәа: Асҭанда Адлеиба – «Шәача амшын баҕәаза», Назарова Надежда – «Аҟәатәи аԥшаҳәааҿы», Сусана Варданиа –«Ажәабатәи ацәқәырԥа». Урҭ зегьы ирнырԥшуп бзиа иаҳбо ҳаҳҭнықалақь ахаҿра. Иблахкыгоу аԥшшәы рацәала иуацәажәоит, ухырхуеит.

Ацәыргақәҵа аҟны иалкаахаз рызбахә иҳәеит Аԥсны акультура аминистр Даур Ақаҩба.

Ашықәсаз иреиҕьу ҳәа иалырхит Адгәыр Ԥлиа иҭыхымҭа «Ачара» – актәи аҭыԥ. Аҩбатәи – Аԥшьа Ҳагба «Аиԥыларҭа» (Пересечение). Ахԥатәи аҭыԥ – Маиана Габлиа «Автопартреҭ» (акерамика).

Арҽхәаԥхьыӡ шәҟәқәа ранашьан Сабина Кәарҷелиа –«Луара адтәалаҩ ҿыц длымоуп», Сасун Торосиан –«Дали Ҵабали», Нодар Ҵәыџьба – «Џьамфер» зыхьӡу рҭыхымҭақәа рзы.

Ари амш азы Аҟәа имҩаԥысуан даҽа цәыргақәҵак. Асахьаҭыхҩы Ольга Ирадиан лгалереиаҿы еиҿкаан ацәыргақәҵа «Аӡын ҿыц» зыхьӡу.

Ари абжьбатәи цәыргақәҵоуп, иара иеиднакылоит, аԥсуа, аурыс сахьаҭыхцәа аӡын иазкны иаԥырҵаз аусумҭақәа. Урҭ рхыԥхьаӡараҿ иҟоуп: Варвара Бубнова, Адгәыр Ӡиӡариа, Тариел Амԥар, иара убас иахԥылоит иҿыцу ахьӡқәа: Беслан Лашәриа – «Стефаниди иҩны», Николаи Буртов –«Москва», Сергеи Санголов «Асабрада», Ахра Аџьынџьал, зегьы иааидкыланы 25 ҭыхымҭа ыҟоуп. Ацәыргақәҵа ара иҟазаауеит март мза азынӡа, изҭаху игәаԥхаз аҭыхымҭа ааихәарц илшоит. Аҭызҭыԥ, Амҳаџьыркәа рымҩаду, аҩны 70.

Н. Санцба

АПСНЫМЕДИА
Ареспубликатәҳәынҳҳарратәусҳәарҳа «Аҳснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

аҳел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
аҳыҳҳыҳ: Аҳсны, Аҳәа аҳ, Ажәанба имҳа, 9

Аредактор хада
Ахра АНҳҳАБ

Агазеҳ адҳала иҳым астатиа ахәаредакциа иазшәаҳом. Агазеҳ ахә-20 мааҳ.